

भारत सरकार
GOVERNMENT OF INDIA
राष्ट्रीय पुस्तकालय, कलकत्ता
NATIONAL LIBRARY, CALCUTTA

वर्ग संख्या

Class No.

पुस्तक संख्या

Book No.

TC
894.8132
Su 752 L

रा० पु०/N. L. 38.

MGIP Sant.—126 NL (Spl/73)—26-9-74—10,000.

भारत सरकार
GOVERNMENT OF INDIA
राष्ट्रीय पुस्तकालय
NATIONAL LIBRARY
कलकत्ता
CALCUTTA

अंतिम अंकित दिनांक वाले दिन यह पुस्तक पुस्तकालय में ली गई थी। दो सप्ताह से अधिक समय तक पुस्तक रखने पर प्रतिदिन 6 पैसे की दर से विलम्ब शुल्क लिया जायगा।

This book was taken from the Library on the date last stamped. A late fee of 6 P. will be charged for each day the book is kept beyond two weeks.

रा० पु० 44

N. L. 44.

MGIP Sant.—129 NL(Spl 73)—2-11-74—10,000.

శ్రీ శ్రీ

లాల్ గోహారు

అను

జయచంద్ర చంద్ర రేఖా విజయము.

పదియంకముల నాటకము.

ఇయ్యది

కోమరిపాలెం వాస్తవ్యులును

కాల్వకావలి, మువ్వజి, పత్తిజ్జాపాండవము, పత్తిజ్జాయాదవమారి

గ్రంథకర్తలు

మ. రా. రా. అయినాపురపు సూర్యరామయ్యగారిచే

రచియింపబడి

నేలకంటి భావనారాయణరావుచేతను,

కర్తా అచ్చయ్య అండ్ సన్సుచే

బ్రకటింపబడియె.

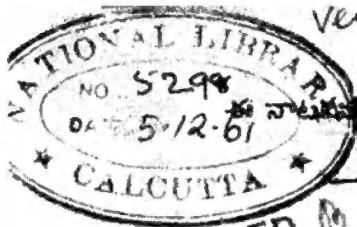
మూడువూర్సు 1000.

కా కి నా డ.

స్క్రిప్ట్ అండ్ కో., ముద్రాక్షరశాలయందు

1919

164

Venkatarama
400

SHELF LISTED

పురుషులు.

Te
894.8132
Su 7521

ప్రభాకరుడు—రత్ననిరాళి.

జయచంద్రుడు—ప్రభాకరునికుమారుడు, కథానాయకుడు.

మతిమంతుడు—సత్యసేనుడు—ప్రభాకరుని మంతులు.

జన్మానసింగు,— నారాయణసింగు—ప్రభాకరుని సేనాధిపతులు.

నుస్థిలుడు—ప్రభాకరుని పితరిండ్లి కుమారుడు.

దుశ్శేషుడు—దుర్బుధ్ధి—దుస్థుని పొనిమితులు.

నుకీలుడు—నుకీలులతో బుట్టువు,—కొంగుల రాజు.

శుభ్రశక్తి—నుకీలుని మంత్రి.

నారాయణాస్త్రి, వేంకటాస్త్రి—సిద్ధులు.

మానవవక్త—కొంగులవాసి, తుత్తియ్యుడు.

దేవగుప్తాడు—మానవవక్తయొక్క సాక్షి.

స్త్రీలు.

నుకీల—ప్రభాకరుని భార్య.

చంద్రరేఖ—ప్రభాకరుని కూతురు, కథానాయిక.

చిత్రరేఖ—మానవ వక్త భార్య.

కమల—మానవ వక్తయొక్క పరిధమభార్యకుమారుడు

కేసరి—చిత్రరేఖకుమార్తె.

నుందరి, నోహిణి, క్యామల, మణిమాల—కమల రేవతుల యొక్క వక్త్రములు.

[మొదల]

చంద్రమణి—నుకీల దాసిగా యిందివపుడు పెట్టబోన్నది.

ఇంకను కథాసందర్భానుసారముగా చాలివారిమీద బోయిలు వ్రాసికొందు.

స్త్రీలు యిందివపులు ప్రవేశింతురు.

లాల్ గోహారు

అను

జయచంద్ర చంద్ర రేఖా విజయము.

నాం.సి.

ఉ. కేలధ్వనింపఁగాచతతి ♦ గిల్లనిమోవఁగ గంతహారముల్
దాళినటింపఁజన్మోనల ♦ నైసరిదండలకుచ్చుతార! యూ
గాదనితంబముల్ కవును ♦ కవ్యముచేదభిజ్ఞుచుండ మం
గాలనుబట్టి “స్తవ్యమౌనఁ ♦ గమ్మరొ!” యంచును గారమాడుగో
పాలుఁడుభక్తపాలుఁడు కృ ♦ పామతిసభ్యుల కిచ్చుకోరుకల్
(నాంద్యానందరమన సూత్రీధారుఁడాకనము వంకఁబాచి) 1

నూత్ర—అహో! నేటికి నాబస్మస్థానమయ్యెంగదా. అకాళూజము ఫలించినది. నమస్త
విద్యాచారురీధురీణులగు నీసభాసదుల యనుష్ఠాపణని నాటకమాడఁ గడంగెదను.
ఏకార్యమునైన నొకరికొకరు వోడుండిన ననాయాసముగా నెఱవేలునని యాద్యు
లుపల్కుచుందురు. కావున నాప్రేయసినిఁ బిలిచెద. (ఆసి లేచివైపుఁబాచి) కిసి!
అలంకరించుకున్న పక్షమున నిటఁరమ్ము.

కటి—(తెఱిలో) ఇదిగో వచ్చుచున్నాను. (ప్రవేశించి నమస్కరించును.)

నూత్ర—కల్యాణంభవతు.

కటి—నాధా! నన్నీసభకుఁ బిల్వకారణమేమి?

నూత్ర—నఖో! నేటిదినంబున వృద్ధులచిత్రముగలిగి కయలనముఁజ్జేగొల్పెడు నాట
కముఁ బ్రదర్శింపఁబడువని నీని దానినిన న్నానింప నభ్యులు విచ్చేసియున్నవారు.
అయ్యది నొకవేర్చ నాకు సహాయురాలు వగుదువని రావించితి.

కటి—అర్యా! ఇచ్చటనెడి ప్రదర్శించెదకు?

నూత్ర—సహచరీ! నీవెఱుంగవా? యెఱుంగవచ్చుఁ తెప్పెద ననుచు.

1. అయినాపురనివాసుఁ ♦ దయనాపురాస్వయం, దలరు భరత్యాజ ♦ ముఖ్యులంబు
నార్యసన్నిహితుం ♦ నమ్మలేపంభామండు, ముక్తిశ్రీధరరాజు ♦ పోలరాజు

నమ్మ హుస్సీయు రాజీయరవిందమ్మదుపాణి, సుగుణమణికదంబ ♦ మందరాంబ
వీరలకోమరుండు ♦ కభుధపిళ్ళేయుండు, | వైసనుండరామ ♦ యాభ్యనుకవి
ఘనతఁజెందిన బారశి ♦ కథలయందు లాఱగోపూర్ణవజ్రగు ♦ జాలి కలేను
గడఁగిజయచంద్రచంద్రలే ♦ భావిజయమనంగరచియించెనాటకం ♦ వాండ్రమునను
చు జివ్య క్షము. ఆడుదమిపుడుకొ, బాడుదమెంతో

వేడుకగోరన్, వేడుజనంబుల్.

3

నటి—ప్రీయా! ఈవి యందఱిని మించినవాడయినాడే!

నూత్ర—వీమటులఁ బూచుచుంటివి?

నటి—ఁ. కొందరు భారతాదులను ♦ హృద్విదలిర్పంగ నొప్పుగాధలన్
కొందరు హూణభాషంగల ♦ గొప్పకథలేతమివారాయుచుండె పి
రందరికన్నమించి ముడ ♦ మండగఁ బారకభాషవత్కథన్
పొందుగ నాండ్రమందు బుధ ♦ పుంగవులెన్నఁగవ్రాయెంతయా.

4

నూత్ర—ఁనొను. నీవు చెప్పినది నిజమే.

నటి—ఆర్యా! నాకింకొక్క సందియము పొడముచున్నది.

నూత్ర—అదియెద్ది?

నటి—ఁ. బాలుఁడుసర్వదేండ్లగల ♦ ప్రియమువాఁడు సతంబుసర్వగుం
టిలఁబు నార్యవక్త్రుఁడు వి ♦ వేషయతోవిభ్రవండు వేణుగో
పాలకృపక గవిత్వపరి ♦ పాటి తెలంగెడువాఁడు నాతఁడే
రీలగ మెచ్చుగొల్పు నవ ♦ రీల రచింపఁగ గడ్డెడినినన్.

5

నూత్ర—ఓసీ! చెట్టదానా? ఇదియా యింక నెద్దియోయని యాలోచించుచుంటిని.
కానందియామేల? వినుము.

అ. వె. ఎంచే దీపకలిక ♦ యిందుకదైవను

నీకాంతి యుల్లనిండ ♦ కృత్యుభంగి

కవియు నాలుండైన ♦ గవిలవాకురివోనె

యిందుకేల నీకు ♦ సందియంబు.

6

నటి—నఖా! నాసంజేమామతీతినది. నెలవుతీసికొనికొని పాఠిములనువనుకూర్చెదను.

నూత్ర—ఁ. వీ! చూచితి. మానయు పృథ్వింబుఁబోవు నాటకమునకు ముందు ఋతున
కాననగోయము.

నటి—వేదా! ఏలుతువు ననేకాంతను?

నూత్ర—ఎల్లమృదులనిచ్చి వసంతుతువును పరికాంతము.

నటి—చిత్తము.

లయ్యగావీ.

కాంత లనిశంబునిజ • కాంతులనుగోరినవి
 సంతయును సారథుల • తాంతననశేసీ
 స్వాంతు లగుచుండ నిరు • చెంతలనికుండకుజ
 సంతకులుగీరముల • సంతముగఁ గూరిన
 దంతకదంతరద • జంతుకలదంతిక్కడ
 వంతిముఖభూజములు • సాంతముగఁ బూయి
 వృంతములు గల్గిన ల • తాంతములుతీజెల్లన
 పంతునిఁ బేరులంగ • వింతచెలువొప్పున్.

7

నూత్ర—అహ! కల్యాణీ! కృషియగాన మాధుర్యము పకలనవోల్లసముగా నున్న
 యది. అనియుపంగాక.

తే. గీ. సఖియమీ గానవడ్డము • స్వరమునిజంగ
 లలఁగి వర్ణికరంబులు • తలఁపంచి
 ప్రియరతులకొరకునై • పయన లిడుచు
 నెలపుగనలేక పుట్టలో • నిలచియుండె.

8

నటి—వాధా! నన్నీ సభామధ్యమందిష్టి నిరసనజేయుట భావ్యమేనా ?

నూత్ర—ప్రేయసీ ? సేవెటులఁ దలంచితివి.

నటి—అయ్య! “ఐకు శ్వేత్తిపకు శ్వేత్తిశ్శిగానరపంఠటి” అని కావ్యమేకదా. ఇప్పు
 డు వాసంగీత సైపుణ్యమునకుఁ బాములు తలలువంచి పుట్టలలోఁ జొచ్చెనని నెలని
 చ్చుటఁబాడఁగా, (—)

నూత్ర—ఓనీ చెట్టిదానా! “వడ్డమ్ పుయ్యారోవదతి” అని సంగీతకావ్యము తెల్పు
 చున్నయది. ఆనఁగా వడ్డము స్వరము నెమలికూతనలెఱుండును. మహారములకు
 ఫణులకును విరోధము గాన వాకూత వినఁగానే ప్రియభయము కలుగునేమో
 యని సర్వములు పుట్టెలయందుఁ జొచ్చును. కాన నట్లంటి.

నటి—వాధా! తేలియందు సాందర్యమున్నదిగాని గాన మిండుకయైన విస సాంపుగా
 నుండునా ?

నూత్ర—నత్యటాలకుఁ బరిహసించితిని.

నటి—ప్రీతిగా! నేటిదినమున కల్పదేవ నివాసు లత్యంత కుతూహలముగ్గురుననురై
 యుండుటకుఁ గారణమేమి ?

తూత్ర—పియసీ! లే. సీ. పశుజనమంబరయగా • పశుభావరంధ్ర
 తనదుపియపులిలోరాగ • తనయతోడ
 మంత్రీయగ్మంబుభటులసా • మంతులాది
 కోలుపగ్గోలువలోనికొడవ • చలచిరబల 9

వటి—పియా! అయ్యది రాజులకు ధగ్మమే. అందులకయి యీపశుజలకింత యానం
 దమేల.

తూత్ర—ఓసీ! వారిదుదాళప్రభునితోమనవిఁ జేసుకొన్న దానికిఁ దగిన పదుపాయ
 ముఁజేయుదురు. ఇదిగాక యానపుని పిత్వర్య పుత్రుండగు దుష్కిలుని దుష్వరణ
 వంతులఁజెప్పి శిక్షబధింప వేడుకొందురు. దానివలన యానవారలు మిక్కిలి ను
 ఖముగా నుండెదరు.

వటి—నఖా! అటులైనదో మనమిదట నిలుచుట కర్హంబుకాదు పోదము రండు.

తూత్ర—మంచిది.

(అని యిరువుర నిష్క్రమించుచువచ్చారు.)

సగ్రస్తావన ముగిసివది.

యీపై పశుశావన కొంటుదురు గామవాపీయుఁడున్న, అయివాపురపు నుం
 వరరామయ్యగారి పియన్నేహితుఁడున్న, అయిన నల్లెక్క రామిరెడ్డి వలన వా
 యుచినది.

లాక్ గొహరు,

అను

జయచంద్ర చంద్ర రేఖా విజయము.

ప్రథమాంకము.

[ప్రభాకరునితోడు.]

(ప్రభాకరుడు ఈ కుమారుడగు జయచంద్రుని, కుమారేఖామణిని చంద్రరేఖామణిని పక్కల నిడుకొని మంచి సామంతాది జనములను, భటులను, గొల్పోయింద, మంత్రులను కాచి)

ప్రభా—నదివాగ్రములాడా? మనపురజనులను,

నీ. సంసారములతోడి • సంపదలనుగూడి, నుఖముగావడిలుచుండిరిగద
వంశానురాగులై • వరాహశ్రమధుల, నందజహయగొల్పు • చుండిరిగద
సాక్షిపంటలుగల్గి • జైరంబులేకుండ, నిండుధన్యులక • నుండిరిగద
చారచోరదురాచ • చారములేకభ, యోత్సవముల్వడి • యుండిరిగద

మతి—నీ. దైవమనుమలు దైవమండలిని శివరూపులను రాజ్యమందున • శోభుటెట్లు
హస్తకల్పల ప్రియవరు • లంకికల మహిళగొడవల గల్గినో • మానవేంద్ర!

పత్య—రత్నగిరింద్రా! తమతో నైతియో మనది శివునిమటకు పురకామల నిచ్చి
యొప్పవారు.

[ఒక వైపునుండి పౌజలుప్రవేశించుచు.]

హిందూస్తానిరాగం.

భూపతియీపురమందున (కాపురమేపారగ విడగదహా.

కాపాదాక్షి పాపము మే మాగగ లేమి క్రియన్నన్నా॥

భూప॥

చేవర యేమని వణికాంచము । మీయనుజాచు పెట్టెడుకాములను॥

మత్సరహా । యుత్సవహా । దైవమెఱంగెడు సమ్యయ్యా॥

భూప॥

ఆరనిదుష్కృత । కృత్యములెంచుట । మాతరమగు ననితలఁచు॥

భూతలనా । ధాతనిపని । ధాతయెఱంగెడునా హాహా

భూప॥

ఈక్షణమాతని । పక్షముమానిక । క్షిప్రనిచిట॥

రక్షించెనేలే । కక్షయమెత్తును । కక్షలకేగెద మకటకటా॥

భూప॥

మొద—ఆర్యా! కం. కలిమినిబలిమిని నీకీ

బలుమీసములేలయంచు ♦ బట్టికటాక్షయం

య్యెలులూగంగ వ్యధకోర్వన్

నిలుపోపక నెట్టగినిసి ♦ నిద్రాదుమోదున్.

8

పౌత్ర—అహ! యెంతదుర్మార్గత.

మతి—అతఁడుచేయు దుష్కార్యములలో నిదియొకకార్యమా?

రెండ—నూనవేళ! మేము తమ దర్శనమునకు వచ్చుచుండ చాలిలో.

క. జవరాలొక్క తెగనితా, జవమననెదురేగినిల్చి ♦ చానా! నవల!

నవులాటగాదు నాతో, గవయమని జవిరి పరుగిడె ♦ గతి నాత్మందె.

పౌత్ర—హాహా! [అని చెవులు మూసుకొనుచున్నాడు.]

మాదు—రాజకేళిరా! నిన్న సాయంకాలమున యాదుస్వల్పండు.

మత్తకోకిల. కశ్యపానక మేనెఱుంగక ♦ గట్టుపుట్టములుదాగా

మెల్ల మెల్లనదూలుచుంబడి ♦ మెల్ల మెల్లగ లేచియం

దల్లనల్లన పోవుపాంథుల ♦ నడ్డగించుచు మోచునో

కల్లుచేగద యీమహాత్మ్యము ♦ కల్లె వానికీ భూపరా.

5

పౌత్ర—అన్నన్నా! యేమివానిమాఘ్యము.

నాల్గ—కునుకాధిపా! నేటికి నాటు దినాలకిరిందట కొందఱుమందయానలు

సందర మండగములంబుల కొంటిరి; బోవుచునందందమామొక కుం

ద్రదనముండుతో, కురునందడికి తాళజాలనని చిటికెట్లైచుచు.

క. ఇదితరలేఖని ♦ నెందరిగాంతును, నిందునిభోగ్యుల ♦ నీటునని

వృత్తమాతము.

మదితనుబోలిన * మోహనరూపము, ముద్దులగుమ్మను * మిన్నెత్తుడున్
గదియంగలేదని * కా గిటచేర్చి ని, కానికనవృత్తము * కాంచును కా
నదిమినవెన్నటి * యబ్బములు బ్బయ, మందిరియచ్చుత * మయ్యెన్నపా.
పృథా—అహా! యెంత వృత్తకృత్యము.

అయి—రాజా! బ్రాంధిసీసాను శేలంబట్టుకొని తెలుపున కడ్డముగానిటువ
బడి నాట్రముఁ జేయుచు,
భువ. నుం. చక్కచగడది * సతయటన్నను * జచ్చునీదగుకాయినే
దొక్కదచ్చిని * యొక్కపంచెద * యొక్కనిమిషములోనల
ద్దొక్కఁజాడమి * చేతనంచ * యెంచుమటంచుతనకున్
బొక్కనేగుడు * వారలం గని * బట్టవెంటను తలుమునో. 7

పృథా—ఇసీ! యెంతవృత్తము.
అర—భూపతులవతంసా! మాన్గమున కొకచక్కగాఁ గూర్చుండి యిటునటుతో
వుపృథాణికులం చిల్వ నారంభించినవారలు.

చ. పిలచినబల్కునేను నిను * చిల్వగలేదను పట్టకొట్టుగా
బలుకక యారకుండునెడ * బల్కువుపిల్వన గర్వమానం
నిలు వెటుబోదువంచుబడ * నిట్టిశిరంబున మోడుగట్టచే
పృ—దిశితనంబుఁజూడంగ వి * చిత్రముగాదొకొ యెట్టివారికన్. 8

పవ. —అధిపా! “విల్గికిఁ జెలగాటము, ఎలుకకు బ్రాణసంకటము” అనురీతి దమనో
టిఘనలకు పిచిత్రముగాని, మాయజ్ఞి యల్పలకు దృఢవాళనమేకాకుండ మాన
ప్రాణభంగగా నున్నయది. ఎట్టిలన సిగ్గుపడవాడి చెప్పెడు.

కీ. ఆరామమందున * నారామతోఁగూడ, నిదురింప నడురేయి * నదియెఱింగి
పాళికారకుఁజ్ఞయి * నేకాంతముగదాఁటి, పర్యంకకయనయా * పంకవాడి
వైబడనంకిన * భామయ్యదెగదొంది, దిగ్గునమేల్కొంచి * సిగ్గుబడిచి
కన్నులెఱ్ఱగఁజిసి * మిన్నెగిరేట్ట, మాఁకలువేయంగ * నుండలవిసి

త. గి. లేచునంతఁదాడపులు * నాచుకొనగ
గినిపివైబడఁ బానతా * డనమొనర్చి
తోగిసిప్రాణాపశిష్టఁగఁ * జేసిపార

పృథా—కట్టుయటువంటివానికైఁ * గడునయేల. 9

ఎని—కనకపతి! మనకాల్ పంగతి, యటుండఁగా నోరెఱుంగని చతుష్పదపంక్తియు
ఇదియైతని కనికరమొరడు.

త. భక్తముకదానిబట్టుకొని ♦ కాశ్యపుఁ దోకకుయఁపలన్
 సరసనఁజేసివున్నడె ♦ జయ్యన మంటలు గొమ్మిమేనునైఁ
 బలమురఁ బొక్కులై వ్యధఁ ♦ బొంబఁగఁ జాలక పారిపోవఁగాఁ
 గరములు తట్టుచున్న గను ♦

చరిత్ర—

కృష్ణకార్యము నెట్లు చేసెనున్.

10

తొమ్మి—ఒమత్తొధిపా! జంతుప్రలసంగతి యటుండఁగా నెంతకఠినాత్మలైనను
 తల్లి లనిసహాన్యుము కలుగఁగ మానదుకదా! అట్టిపనికూనలు.

త. బాధలుగట్టపొటలను ♦ బాధుచు నాడుచు నుత్సాహంతోఁ
 దీరుగఁ జొచ్చెవారిగని ♦ తీవ్రముగాఁదరిఁజేరిఁజీరి ని
 మ్మగ్నపై నేకమును ♦ గల్పనజేసి యకారణంబుగా
 గారడీలుపొందు

గని ♦ కాకముఁ జెందుని జన్మయేలకో.

11

చది—ఓరాజశిఖరా! వేయేలా, యదుక్యలని కష్టపటుండెను.

త. గి. కాపురంబులు విడనాడి ♦ కొనకని
 పుర్రోలములు తినిత్రేణ ♦ బ్రతుకవచ్చు
 నెంత నీలియున్న నీలాటి ♦ నెంతలకట
 యనభవంతుగ తక్కువే ♦ యానికైన.

12

చరిత్ర—[మింటిదెన జూచుచు న్నాడు]

క.ప్రీ—రాజా! “నక్షిందుఁక్షిందు” అని రాజముండు నిలుచును.)

[రాజా శ్మశ్రము నిశీనయించుచు న్నాడు]

[మనుష్యసంఘము నివ్వనపాటితో నొక్కతైన నిలువఁజేయుండెను.]

దుక్. (తెలలో) మన్. “ బాలకో యిక పారిపోతిని ♦ బాగుబాగుని” యెంచక
 వీలుగానని యూరకుంటిని భీతిచేసెను గాదె భూ
 పాలుఁడుండిన వాకుల్యమే ♦ బట్టుకుండిన నెట్లు
 క్షిలుఁడుంచును ద్విభ్రమము చేడికో! యిదియెట్లుగా.

[అని జనుకకు బోలుచు న్నాడు.]

ప్రీ—[ప్రకారముతో] దేవా! మిడినలెండిరి పుత్రుఁడొనరించుదుమృత్యుస్థిములఁగాది
 యూరకుండుట తమదేటి సాధు సజ్జనులకు భగ్నమా? దుష్టచరిత్రులకు
 భగ్నమా?

చరిత్ర—అహ! ఏమి వీనికొద్దవ్యము?

మరి--వృషభామణి! ఓరిమాటలు పాటివేయక, యాతనిన్నను, విన్నను నిర్భయముగా బాంధవింపగా.

చరిత్ర--సదివాగ్గిరి! యాతనిసంగతి యిదివఱకు తెలుసుదును.

సత్య--(రాజుకుడైంది)

ఉ. భూపతిలాగ్గిగన్య! గన • భూజనపుణ్య పరాక్రమికిమా
బోవభుభాభలాభ్య నుగు • బోజ్యుల నంజని మూరినా! యొడన్
మీపినలండిరి యాత్మజాతు • పుట్టిన్ బొనరించు ముప్పును
సిగ్గులైన లెక్కగొన • తెల్లన! నన్నును నిండియుండినన్.

తెలుసుననే! బారవోరగుణంబులం బాటివేసి వేట పాప బాదంబులకు కుటియై
మన్నుమిన్ను గానక వర్తించుచున్నవాఁడు. కాళ్లన యుపేక్షించిని శిక్షయొనరిం
పకున్న, వారని బొడ్డవ్యమును మనము వృద్ధిబొందించిన వారమగుదుము. అనియు
నుంగాక మన కాలనివలన ముంజెట్టివలెనను గీడు మామో మానదు.

చరిత్ర--(కుమారునివంకఁ దిలికించి) కుమారా! యిదివఱలో మనదుక్కలుని చెనునద
లెను పహించి యూరకుంటినిగాని, యంతకంతకు వానిదున్నవ్యము హెచ్చునను
వ్వుయది.

ఉ. ఈతని జంపవామని • తెంతయు న్నెప్పుడులేదువాని యా
రీతినియూరకుండునెడ • శ్రీయము గాదు చరిత్రాఁడెంతయున్
భీతియొకింతలేక గడు • తేలిజవృత్తిఁ జరించుచుండు నీ
పాతలి జంపినంగలద • పాపము శేషు గుమారి శిష్యుఁ.

15

అయినను యున్నదభిప్రాయంబు తెలిసి మెలంగువాడ. దీనికర్తవ్యంబెట్లయో యా
లోచింపుము.

జను--వెల్లెలు తమరును, మంతులు నుండఁగా వాడుదానికియే తెలియునా? అ
యినను, శ్రీ. గీ. సంకెలుజేసి మన చేర • పాలమందు

నుంచి మఱబుట్టిరా ఓడిపించవచ్చు
గాని యిట్టిద్రావ్యదులు • కరమిడుట
ధర్మమనుచును దలచునో • తండ్రి నేను.

చరిత్ర--బాలక! నీవు చెప్పినది బాగుగానున్నది. (అని భటులైతఱు) ఓరిగ
బాలక! శ్రీ. గీ. ఎల్ల యాతనికడకు మీ • తెల్లనోయ

బట్టి పంకెలునుజైచి • కొట్టుబోడ
జెట్టియావల పథమకు • వేగముగ

రంకు లేకున్న మిమ్ముల • గంచదంతు.

17

భటులు—చిత్తము స్వీయ. (అనిపోవుచున్నారు.)

చౌధా—(పరిశుభ్రైపుఁజూచి) ఆకని రేపటివనమున గారా గృహభాగ్ధనిగాఁ జేయుచున్నాము. మీమీ నివాసములకుం బొండు.

చౌళలు—చిత్తము మహారాజా ! తమర్పిలము మమ్ము నేలాగు రక్షించెదకో !

(అని సంతోషముతోఁ బోవుచున్నారు.)

(స్త్రీయును వారి వెంటడి నిశ్చయించు చున్నది)

చౌధా—మంత్రిపుంగవా ! యింక నేమైనా తగవులు కలవా ?

(అంత నొకభటుఁడు పోవేరించి)

భటు—మహారాజా ! తే. గీ. భామర్పిరుగాంచంగ • బాలునోకని

వెంటిబెట్టుక యీసభా • మంటపమున

కావడిద్వారమందు మీ • యాజ్ఞాకోటకు

నిలచియున్నార ల్లాడే • కొలుపుఁజేర.

చౌధా—ఓరీ! త్వరితముగా నిటుఁదొడ్కొనిరమ్ము.

భటు—చిత్తము. (అనిపోయి యిరువురుస్త్రీలతోను అయిదు సం॥ ల వయస్సుగలరాఁ జనితోను బోవేరించుచున్నాడు. పిల్లవానిని మధ్యనిలిపి స్త్రీల్లోఁ బెరియొకచౌళకు నిలవఁబడినాడు.)

చౌధా—ఇదియేమిటి ?

మొ-స్త్రీ—జేనా! యీతడు నాకుమారుఁడు.

రెం-స్త్రీ—రాజా! యీతఁడు నాపుత్రుఁడు.

చౌధా—అట్టివానిని మీరిద్దరు నొక్కసారిగఁ జిల్వఁడు చూరము.

మొ-స్త్రీ—చంద్రవర్తము. చిన్నికుమారా • యెన్నడినిన్

వెన్నయుబాలున్ • దిన్నగరిమిన్.

19

(అనిఁజిల్వఁగానే యామెయొక్కఁ బోవుచున్నాఁడు.)

రెం-స్త్రీ—మరలతాపృథ్వు. మరుగులుగొల్పిన్ • యరయఁగనికున్

మరగుననిరైన్ • మరగునఁమిన్.

20

[అమె వక్షమంచి యామెవక్షమచ్చి తిరుగ మధ్యకు నిలుచున్నాడు.]

చౌధా—(ఇందుక నేపాలోచించి) వత్సా! నీయొక్కలరఁ జూచినరెనవియున్నది కావున నీతగవుఁ దీర్చుము.

జయ—చిత్తము. (అని భటునిచేవఁజూచి)

విభూతి. నిల్వకుండపామ్మికన్ ♦ పల్వయండంగాపథన్
 పిల్వమొక్క మానసన్ ♦ కొల్వబోనికప్పడే. 21
 భటు—చిత్తము. (అని నిష్క్రమించి తలారితోఁ దిరుగఁ జొరవేంచును)
 తలా—నమస్కారముస్వామీ! ఏమిశలవు?
 జయ—రుగ్మ. ఓరితలారీ ♦ యుయ్యవజాలన్, చేతి కళారిన ♦ తల్పముజేగన్
 సారుదరిగ్గన్ ♦ పథ్యబుమెచ్చన్, వారొసంగన్ ♦ వాడమతిరున్
 చంద్రి—అన్నా! ఏల? నిష్కారముగా బాలునితల్పి నానతిచ్చెదవు?
 జయ—అమ్మ! ఏకు తెలియ దూరొమ్మ!
 తలా—చిత్తము దేవా! (అని నటకబోలెడున్నాడు)
 మొ—స్త్రీ—అ, అ, అ.

[అనితలారియొక్క భక్తిమునుబట్టికొని జయదండునితో విచారముగా]
 త. బాలుని జంపఁజేయ యేటుఁ ♦ బాల్వడు నక్కట నాకునిచ్చడి
 బాలునిలోన నిట్లు సగ ♦ పాలు నొసంగఁగవచ్చు దాని!
 మేలగు నిచ్చినం బ్రతికి ♦ మేదినినై తిరుగాడుమన్ననోఁ
 చాలమనంబునం దెప్పుడు ♦ సంరప మొందుదు రాజోభిరా. 22
 జయ—[అలాగు వచించు కేంద్రాస్త్రీనిజాచిసంతోషముతో]
 మృగీకృ. బాలగో ♦ మేలుగా, బాఁతో ♦ బాలునిన్. 23
 ఇచ్చిరిన్ ♦ మెచ్చితిగ్, తెచ్చెదన్ ♦ బాచ్చుతో. 24
 మొ—స్త్రీ—మహాభిసాదము. (అని బాలునియొక్కోమచున్నది)
 జయ—[రెండఁ స్త్రీదైపుఁజూచి కోపముతో] ఓభటులారీ!

తే. గీ. సంకలలువేసిదీని ని ♦ క్షంకదేక
 యుంచుడి చెఱసాలయం ♦ దిండుకయును
 బంకులేకను మాఱున్దు ♦ బొంకులాడ
 కెంతలేనను నెఱజాగ ♦ దింతిరేపు. 25

భటు—చిత్తము. (అని యామెను దీసికొనిపోవుచున్నారం.)
 మొ—స్త్రీ—రాజా! వాకుఁ బులిదానముఁజేసివారు. మీకు లెక్కవందనములు. వెల
 నొపంగిరిలేని పోయెద.

చిగ్ధా—నుంచది.

(స్త్రీ నిష్క్రమించుచున్నది.)

చంద్ర—వాళ్లు గారు! సాయంపంధ్యా సమయము కావల్సివడి సెలవొసంగితిరేమి యు
ద్యావజనమునకు శిక్షచూర్చాపైబోవ నుద్యుక్తులైనయివ్వాలను.

పరిభా—(అమెను ముద్దపెట్టుకొని) అమాత్యులన్నీయూలా రా! శేటిదినము లెగవుల తి
ర్చులోనే కాలయాపన పైవని. శేటిదినము తేలితేమి మరయుదము. మనము
కూడ నుద్యావజన చూర్చాపై పోదమురండు.

మంత్రులు—మంచిది.

(అది నిష్క్రమించుచువచ్చారు.)

లే. శి. ధార్మికులునాపురపు పరశ • ధార్మికులగు

సోమనందరాంబల • ప్రియనసూనుడై

యలఘుమనోని నుందరరామ • యాఖ్యుచేర

నాగిమనోని విది భూమిని • పోలుగార.

లాల్ గొహారు.

అను

జయచంద్ర చంద్ర రేఖా విజయము.

ద్వితీయాంకము.

ప్రథమరంగము.

సర్వగోళము వెలుపలయులు, సారాపాకనుండి దుప్పలుడు, దుప్పి పారానీసా
నొక చేతి నుంచుకొని ప్రవేశించుచున్నారు.]

దుక్క—(సారానీసాను చేతిలోఁ బట్టుకొని)

సీ. ఇయ్యదియేకదా • నెయ్యముగొలుతులో నొసగుద్దుటకుమంచియనుగుమందు
ఇయ్యదియేకదా • కయ్యమం దెటువంటి, కూరుల నెదిరింప • భీరులుంటు
ఇయ్యదియేకదా • నెయ్యిదొడ్ల నను, జాబ్బోరకును • కూరిమి చెలి
ఇయ్యదియేకదా • చయ్యవదెక్కొంటు, పాపగఁజేయుటకు న • మృత్తి పథము
బుద్ధి లోని జన్మలు • గడ్డిపరక లోటిల్ల నను పరిగాదు • కులుపులకట
దివి నిందించ నెంచురు • మానసమున నప్రవారల కుండునే • పుట్టగతులు. 1

[అని తిరుగు వ్రాపుచున్నాడు.]

దుక్క—అన్నా! దుక్కలా!

కం. ఇదేమి కేయకేయి కేటి! ఇది దుక్కకంటె చొందిరా
చరానోహితుడైనాని • పై పుడంబ గొల్పరా
కేయి లోగవెల్లొచ్చింది • పొత్తుచిచ్చివోయరా
భవదగ్గర కిదిలో న • భయకామేది యానురా.

దుక్క—(మతియుక సాకి పుచ్చుకొని లేవ్విత్తో) వహ్య! యీమి? యీమి! ఏమి
యీమి! ఏమిగిరినదా! ఏమియీమి!

(ఇద్దరును యెడ్డితెడ్డముగా వాట్లముఠేయుచు)

కామరూపం, అనితాళం.

- దుర్బ— ఏమనిసెప్పుడు ♦ యేమనిసెప్పుడు
 ఏమనిసెప్పుడు ♦ యీదాగ్రింది మహిమ నిక
 కామంధకారులకు ♦ చేమనోనగూర్చునార॥ ఏమని॥
- దుర్బ— ఇల్లైనగాని మఱి ♦ యిల్లాలిల్లెవఁ గాని
 మల్లినగాని క్రియ ♦ మందఁజేసి తాగినలె॥ ఏమని॥
- దుర్బ— కుత్తుకల్వడిన ♦ సత్తురుకరకరిన
 చిత్త మొకించుక ♦ జెడవనియనిటంటు॥ ఏమని॥
- దుర్బ— ధీరమూలకానిమ్ము ♦ చెరుకుసారమేకానిమ్ము
 పేరైన యీచిగురు ♦ సారాయకిసరియూనె॥ ఏమని॥
- దుర్బ— ఉద్యోగాలుండిన ♦ యూశ్యేలుచుండిన
 సద్విద్యలెన్నన్న ♦ వెలయునె? యిదిలేకున్న॥ ఏమని॥
- దుర్బ— కవికైనగాని ♦ యీ రవికైనగాని రమా
 ధవునికైనగాని ♦ తరిమానెనెఱిగంప॥ ఏమని॥

[అని యొకరినొకరు చుడుచున్నారు.]

దుర్బ— (స్మగ్గముఁ దెలిసి కోపముతో)

ఉత్సాహసుగంధి.

- తాగిసపోతాగిసపోత ♦ కచ్చదాగిసటన్ కడున్
 పోగులాడ గచ్చలాడ ♦ బట్టవడగా పడిన్
 నేగిసేయవెంది వావో ♦ ఫయిగన్నిమన్నిడన్
 వీగడంకుబోరపోర ♦ (అనితన్నుచు) ఏట్టులెల్లవీడుమి॥ 4
- దుర్బ— (లేది కోపముతో) తాగిసపోతు గాడిబొడకా! నేనేనా గాజులవైచుకొ
 న్నువాడెను (అని పయిలబడి పాదతాడనముఁ జేయుచు)
 నమానిని. ఫదురాత్మనీవధరన్, నాదు కత్తివేళువనీ
 మీఁదఁ గళకావోదువోకో, వాడమేల వీడితికన్. 5
- దుర్బ— (కన్నీరుసింపుచు) అదిగో మనయన్నయగు దుశ్శేష్వంశిటు వచ్చుచున్నవాఁ
 డు. అతనితో మనపోట్లాటకు గారణముఁజెప్పదము. మన సేరడు బాగుగా విమ
 ర్శించుగలఁడు.
- దుర్బ—నుందిది.

దుశ్యు—(భంగుబుద్ధినిజేతఁబట్టుకొని బాడుచు పరివేషించుచున్నాఁడు.)

వికవాదము. భంగుదాగికయున్న • వానిఁ జన్మమేఁ
యంగనానుజిగూడి • యాదనిప్రాయమేఁ
సంగడంద్రసుతోడ • సౌఖ్యవిహరమైయో
టింగురంగయటంచు • తీగబోకసేఁ.

(దుశ్యుల దుర్బుధులు వానింగొగలించు కొనుచున్నారు.)

దుశ్యు—అన్నా! కూర్చుండుము.

దుశ్యు—అన్నా యేది అభంగుబుద్ధి (అనిజేతఁబట్టుకొని) వచ్చా! యేమి ?

తరంగిణ. కలంజభంగువిస్మి • కల్లుబాగ్గందు లాదిగా
గలట్టిమత్తునిచ్చు • కార్యద్రవ్యసంతతి
నిల్లాసినిలచెట్టి • విటినిన్ద్రుజించెని
యిలాయెవండోవాని • శేనుమొక్కెడకనుదిక.

(అని మజలం దాగిసుచున్నాఁడు.)

దుశ్యు—అన్నా! యేది చూశము (అని కొంచెము పుచ్చుకొని) వచ్చా.

భంగేతాగివరె • బాలసేపాంధవరె
యింగిరమెలుగని • యింతులచెట్టియేల.

(అని పాడుచున్నాఁడు.)

దుశ్యు—మనగావహనవిద్యల సంగతి యందటె తెలిసదియె. వాటిశేమి గాని శేనా
క్కచిన్నమాట వినియున్నాను.

దుశ్యు—అదియేది. మనసంగతి కాదుగదా ?

దుశ్యు—అది మనసంగతిగావున్న వాళే ?

దుశ్యు—కానునీయక వేగవచింపుము.

దుశ్యు—ఏమియున్నది. నేటితో ముచునది.

దుశ్యు—ఏమి ? నలిపినట్టి జంపెదవు. త్వరగా వాక్కుచ్చుము.

దుశ్యు—మీ కృత్యములు సరికారేనని యూరివారల్లు రాతతో మొలదెట్టుకొనగా
మిమ్మును గారాగృహబుద్ధునిగాఁ జేయఁజెనే.

దుశ్యు—నేను కొంచెము చూచాయగా పురజనుల ముఖవర్సస్సువలనఁ జెలినుకొంటిని.
గాని బాగుగాఁ జెలియకూకుంటిని.

దుశ్యు—ఏమి పరిభాషయని మాధ్యము !

దుశ్యు—ఓరా ! పరిభాషర ! దుశ్యుగదాకర ! (అనిరది)

శ. తెలియవో కండ్లు నానవో వి. దేహుఁడైనదివటంచు నెంచిలో
తలఁచవో నీకు నేను యమ. ధర్మజాడంచును, నాదు సద్గుణ
బలము నెఱుంగవో తులవ. బంధిగ మంచెనఁజెప్పినెంచనే
నలగిన మాడుమాకుకాలు భ. యంపుడనీవన నాకులక్ష్మమే.

కాదిమ్మ. నీకుమ్మమ్మవునమిపించనది. లేకున్నయిట్టి దుర్మార్గుఁడవు.

(అని తిలుగఁ గూర్చునఁబోవుచున్నాఁడు.)

మిశ్ర—(లేచి) మిత్రీమా! యాబసించరాదు. అలస్య పుత్రులం విషమ్ముం యెఱుం
గనే? (అని మిత్రీని చేయిబట్టుకొని పైకి వెళ్తురు.)

శ్యామరాగం, ఆదిరాశం.

రా రా పోదాము. రత్నగిరిమేదాకు,
యా రేయి యాతేని. చిరాన చరిమాన్.

రా రా॥

ధీరాత యాతని. చారాను వేఁబట్టి,
మాహునికేరికి. కేరాదీయవలె॥

రా రా॥

చారులె యాజయ. చంద్ర చంద్రీలాను,
కృతారజంపంగ. ఘోరాటవింకు॥

రా రా॥

తీరుగా నొకసారి. తిమ్మూర్తులనైన,
నారించుగలండె. వహ్వా మజక్యమయిల్.

రా రా॥

(అని యొకరిచేయి నొకరుపట్టుకొని గంతులుజెరుముఁ బోవుచున్నారు.)

[యవనిక బారుడు.]

ద్వి తీ య రం గ ము.

[ప్రభాకరుఁడు భాగ్యలో మేడమీద నిదురించు చుండఁగా, దుష్టలుఁడు,

దుర్బుధ్ధి, దుశ్చేష్టుఁడు బ్రవేశించు చున్నారు.]

దుశ్చ—మిత్రీరా! మీరీకవాసుమకన్త మీ మీయాముధములతో నిష్ఠమాగా నుం
తుడు. నే బోవలంబినేంది యాతేనిబలగాక వట్టాక్షిక్షిక్షిగాఁ జేసెనెచ్చెడు.
నాశ్చియయిన హనిచేకూరునప్పుడు విమ్ములమే పండ్లపూర్వకమాగాఁ బుడెడ.

దుశ్చ—మంచిది. ఇదిగో కైలాసలను వలసుండి తీసెదము (అని తీసిబట్టుకొని
యెన్నాఁడు.)

దుశ్చ—దేగి మే యాపృథ్విని విలుకుమార్చి యాకనిరానిం దొడ్డమ్మ.

దుశ్చ—అదియెంతదని.

(అని భావః జగితేమియన్నాడు. మేడగదిలో నాక్కొందనవ్వని)

(హా నాథా! ఈ పాగితేవ్వరా! అని యేడ్పుచునటచున్నది)

దుప్పి—(నువ్వులతో) పాగితేవ్వరా! యెక్కడిపాగితేవ్వరు. అతిదీప్తుడు పాగినివ్వ నుండెయినాడు. ఇటుము. (అని ఆమెను గది నుండినీగొనివచ్చి.)

మగంధి. బాలవీడు వృద్ధుంగ్మ • పాగపాలుచేసిరిన్

బాలమేల వేమించె • బావకోరగీయెఱు.

పాలుసూరుగావెసంకు • భంబొసంగ వీధివ

న్నెలుకోమ్ము రమ్మకోమ్ము • యిచ్చుకచ్చివట్టగా.

మగి—(గదివైపుకొచ్చి) హావీరయా! (అని శిలనయింపచున్నది.)

దుప్పి—(ఆమెహస్తమునుబట్టుకొని నేవనెత్తి)

లయిగావీ. నుండిమిడియవ్వవ • యేయిచ్చగీయియముఖ

మిందువరిచిందమును • నిందయివరించున్

డెందముమనోజ్వల • వందమినినుంగలయె

గుందునుకాగలను • బొందెదనఃగాదే

యింగుముఖిమన్నధుని • తొందరకుః వాళనిక

సందిలునుకీర్పయె • మంచగతి నెన

యందమునుజూచిధిను • తిండినినుబొందుటని

నిందునరుదెంచితిని • సందియమిశేలన్.

మగి—(ఓచావముతో)

ఉ. విలరయిచ్చిగుచ్చుగు. • మేలనుగ్గమడియనాధునిం

దులగ నేనినాడు వయి • దోషమికించుక లేది యండినిం

జారి యొకింతలేక యిటు • జంపుటమేలె దయావిహీనరు

క్కిలుడవధుచుఁబిల్పుటకు • జేకురు సాధకనామమిచ్చుచున్.

దుప్పి—(కోవమితో) •.

దుమ్మితి. బ్రహ్మపద యిటుజేరిలా, విలాసము ద్విధకున్నా

యిలాసయింబడవెట్టి, శిలన్కకారిని దృంతున్.

(అని భక్తమును జూపుచున్నాడు)

మగి—(గడగడ వడంబుచున్నది.)

దుప్పి—(ఆమెచూడఁగూర్చుకొని లాగుదు)

క. ఏలాబాలముచేసెద, బేలా యో బేలబాల • యిటుపైనన్నిం

కేల కేలకొనెదో ను, కీలా! ముని స్పృహలు • చేకొనగదచే

5

నా—(చారముతో) ఓరీ నిద్రయాత్మ! భరణముజంపినదే కాక నన్నిటులబాములు

జెట్టట నీకున్యాయమా?

దుశ్చ—పోయినభరణ తిరిగినప్పుడా?

దుశ్చ— లయగొని.

చుక్కలనుకేలుదొర • చిక్కరనుజేయగదె

చక్కని ముఖామిక • నెక్కెడనుబాడన

మక్కురిలపుష్పమును • జెక్కెనులునన్నిముల

నెక్కినిననంటులను • మిక్కిలితోడన పేం

నెక్కె నగమడుగదె • చక్కనికుచద్వయము

జక్కెనలనెల్లనెక • నెక్కెములజేయున

నెక్కులనుమానిదయ • నెక్కుడుగఁజూపించి

గిక్కుననువోగగదె • మక్కునలుదీరకన్ ||

6

(అని పైటచొంగును దిగియలాగుచున్నాడు.)

నా—(స్వగతమున) హాహహహ! భరణ పుయోగమున యాతిక శిందుమండఁగా

నీదురాత్ముడు చేతోజాతికప్రబాల దహ్యమాన మానసుండై కారులగుచుచున్న

వాడు. ఈతుద్యునితో మాటలాడరాదు. కానినమయము దప్పినచిన్నది గనుక

మానము గాపాడుకొనుటకై యొకమాటచెప్పెదను.

నీ. నీకామహాదేవ • తిరప్పవచ్చయో, చళకంధరుండును • చక్కచెయ్యె

పాంచాళిగోరియా • పాపాత్ముడైనట్టి, కిరుకుడలనాడు • గడనిపోయె

గారముదారను • గోతుకంటునఁగూడి కాపమొందఁడె పాక • కాననుండు

అనసూయకుతపత్ని • ననమానమునుజేయ బద్ధునివాడులు • బాలుని

తే. నీ. అట్టివాఁలకన్నను • నట్టకాదె? వాఁ నరుసలు దిగనాడి • వలఁత్రబెం

పు భునిజంపి నాటోను • వాదమాడఁదలంచి తిరకబాలుసీమేలు • తలకునెల

దుప్పి—అహో! కొండ మంగీకారనూచనభావము గాన్పించుచున్నయది. బాగుగాగు

దుప్పి—ఓసీ! వారలనఁగతియటుంచనిమ్ము.

నీ. నందిసియనిమది • నందియంచునులేక, పొందిన లభియే • నిందనచ్చె

గురువారగోరుదు • బరిమదోరొనుటక, మిరిగిన నెలకేలు • చురువుతిగ్గి

మేనల్లతోపాటు • మానసీవసునియు, పెనగిన హరికి నే • ఘనతరలగ
ముందుండికూటమి • విరసంబుని యెఱింగి, నైగొన్న వ్యానులే • వానితగ్గ
లే. గీ. నెంచనట్టి మూత్రులే • మంచికెడ్డదొందిరే యిందు క్షేపనునోయించయాన
మించిమారుడునమ్మ • వందించకోడఁగె గాంచినదియాదిగానినుఁజెంచలాక్షి.
కావున నమ్మ మారునిచారిఁ దోయక కూర్గననుమాని నీవందిటనుకీర్పి కంద
ర్పకరపాదలం దొలఁగింపుము.

సుక-అయ్యో! నేనునీకువదెవనుగాదా! వదెలు కల్లులతో సమానముగదా.

దుక్క-జగచ్చి. చాలుచాలు నిట్టి • బాలమేలనే నళి బాలమేలనే
బాలనేలవట్టి • వాదమెందులే చేరీ వాదమెందులే
మీలుకొక్కగాడు • మించివేదఁగాపిరియామించివేదగా
కాలయాపనంబు • గాగమెచెరో ఖటా గాగనించెరో.

దుక్క-(సుకతో) అహ! బాగుగానందినావు.

చ. వదెలు కల్లులందిటుల • వాదమునల్పము నుండ నేలనో
ముదితకో! పూర్వముం దమక • పూర్వాఁడుగీపురి వారితఁముడున
గదియారే? వారికింగలతే • గామినీతప్పులుగాన నీవచం
విదియొకపందియంబునద • నేటికి నేటికి గోరుకూటమిన్.

10

(అని చెఱంగును దిరుగ దిగియటాగుచున్నాఁడు)

సుక-చాలు చాలు! నీ పరిహాసపు పల్కులు వాదితఁములయి నాహ్వానముచేరి
వంబు గావించుచున్నవి. ఇంక నాయొప్పుమండఁదగవు పామ్ము.

[అని చెఱంగును విదల్పుకొనుచున్నాఁది.]

దుక్క-(చెఱంగునుపీడి కోపముతో) ఓచెరీ! మెల్లమెల్లఁగ లెప్పిన పల్లభములఁగా
యోదించుచున్నావుకాఁబోలు ఇప్పట్లున నొప్పుకొనకఁ బోయినచో తప్పుక బఱా
కొరముగాఁ బట్టెదము. అట్లు కాకున్న నిన్ను తున్నవియలుగా నులకెదము. (అని
కత్తి నెత్తుచున్నాఁడు)

సుక-హ! రామచందా! (అని కేలపయింబడి మహోర్షవోనచున్నాఁది)

దుక్క-మిక్కిమా! యీమె పొగ్గినదమగు పొగ్గెను ఒయోగమునకుఁ గడుగుండు
చున్నాఁది. ఒక్క విమిషము తొలుదము. అదిగో సెయవంతుఁడు చంద్రరేఖతో
నిటకు వచ్చుచున్నవాఁడు. కావున మనమిట నిలువక నొక మరుగుప్రదేశము
బోద్ది యాతని పంగతి కూడా కొంచెము కనుగొందము.

మన—తాను నీవుకావ్వినది బాగుగానున్నది. రంధుపోదము (అని యొక మరుగుప్రదేశమునకుఁ బోవుచున్నాడు)

[జయచంద్రుడు చంద్రరేఖతోఁ బ్రేమకేందుచున్నాడు.]

జయ—రేఖావిజయచారముతో

ఉ. పైటపొంగునీడఁ గవ • బంధముపూరితగనూడ జెక్కెనల్
గాటుకనీరుగూడ మెల • కచ్చలునేపిగనాడ మోనిపై
హటకధూమలాడ కడు • హనియొనర్పఁగ వేదమిదికే
బాటరవచ్చినా డెచట • జోచ్చెనో జెప్పవె యిల్లునూర్చెదన్.

[అని రేఖావిజయచారముతో]

ఉ. అమ్మనో యిల్లునల్లపిల్ల • నాదయిల్లురె యేరులేకనో
యమ్మనోయెల్ల చెడ్డకల • ననుగంటివి యిల్లుగాక రా
జ్యమ్మనోన నశులయ • పాయముగనె నెప్పువమ్మనే
నిమ్మగ నీయభిప్రమును • నిష్కడ చేతన నమ్మ మమ్మనో.

12

చంద్ర—క. జననిగో! నదిలేయి నిటూల

ఘనరేఖ శోకాన్ధమునుఁగ • గాఁగఁమేమే
జనకుం డలేగనె నీపయి
వనజముగో! దెప్పలేం • వనట గృహింపక.

13

మన—(జయచంద్రుతో) నే నేమనిచెప్పను మానలారా!

పీ. అమ్మాయమనుమర • యర్థనిదాటింప, నోదేవు మనల గా • పాడు నెవడు
సంతానమను ఘన • కాంతారమునుస్రుమ్మ, నదేమై మనలను • సాకునెవడు
అన్యాయంబను నెను • యంధకారముఁబాప, యిందు నెమనల ర • ఓంచునెవడు
అన్యవాయంబను • యారపంబునక్రొయ, ఘనమై మనలకెల్ల • గాయనెవడు
చే. గీ. నమ్మమిమ్మల బానిగో • మన్ననలను, నంకితనిదినిమ్మ • శంకమా
యకట! యేమనిచెప్పదు • నదిగోమాడు (అని శవమును చావుచున్నది)
పాప దుష్టుడేనిన • కరిభవంబా.

14

[అని యెడ్డుచున్నది]

జయ—(శవముపైబడి) హాజనకా! నాయర్థ శ్రమయఁడుండఁగా నీకిట్లు కృష్టి సంభ
వించినది? నేనేమిచేయును. ఎందు జొన్నను? మాకెవరు దిక్కు. (అని గుండెల
బాదుకొనుచు)

(కాంచనద కృష్ణము. -

హాజనకా నామీదలుకా నీ యనుగునుకుడను ద య నెదమచేక్క
 ధీజనస్తోత్రా వాధనమిత్రా తిరమరిగను మి యె ప్రియ నుపుత్రికా
 మాజననీనిమ్మక చలుమారుకా ముమరను విడువక మరిమరి గోరుకా
 నైజనీరా నైర్వచిహారా వరవర మొలుచిన సయముగబోవన్.

16

(అని కొలపించుచున్నాడు.) -

చంద్రి—(విచారముతో) తే. గీ. జనకముమ్మంతమాతము గనినతోడ
 గదైవమందితిగి న మునునవదిమి
 కెక్కిన నొక్కితోడలపై చేర్చువాడ
 విభుడలుక లేదమాపాప మేమియకట.

(అని యేడ్చుచున్నది.)

మనీ—(విచారముతో) తే. గీ. యిలనెలజవ్యనంబు న న్నలముకొన్న
 కాదిగా నాదు బానిమి మి ద జిక్క
 వగ్రములుపవాసములో నల్పి బ్రహ్మచేత
 వలములొందిరిమియుల వరునిగార.

అదియునుంగాక.

నీ. నవ్యులకునైన కొవ్వనా డెలుగవు, కలవైన నానయి నలంగవకట
 నయినపంజులైన జవలింపనెలుగవు, నామాట జవదాటి నమన వయయొ
 తప్పకేసినగాని దండించియెలుగవు, కొనమించుకొనెన జూపమహా
 కానిమాటలునాడ కలహించు డెలుగవు, యెవరి చేమిడినను జన్మర నజభం

తే. గీ. పరిణయాదికియల్ భరజరుగుటాదియొక్కరనిమిషం నైననొంటిగాను
 విడచియెచ్చట నైనను వెడలలేదు తగునె యిచ్చడునాది తరలిపోవ.

చంద్రి—స్త్రీవృత్తము. దేవా! నీదే, రావా, కావన్.

18

జయ—హాంక్షీ! చిన్న నాటమండి యరచేరి నిమ్మపండువలె తెంచువిచ్చడు నన్ను
 :చలి పోవుట నీకు న్యాయమా.

తే. గీ. దైవమానుష్యులనుమాడు తండిగోడ బంపుమిపట్టునయొగ బాధలకును
 తాళ బాలము భక్తవత్సలుడ నైతెనీడుదాసుని కొక్కెలుబోగిసేయు.

మనీ—విచార వల్లీ. సరసుతలింకా నా పయిశోకా

సరసుననన్ను నీ సందిరి విడకా
 ధరణిపథరై ధర్మమొడుటన్
 నిరుపమనిగావా పేరమవిడుమా.

21

జయ—హాన్నతండ్రి! తే గీ. నీకుదోహంబు జేసిన • నీచునిపుడ
బట్టికొనికట్టులైన • వసుధమీద
తండ్రిబుగమును తిర్చిన • కనయందంచు
కూరు లందఱుమెత్తురు • భీరమతిని.

22

కావున నాదుర్మగుణండు వాకంటఁబడినచో నిప్పుడు మఁటిపాలు గావించు
కుంకునా.

(దుప్పిలుఁడు, దుర్బుధి, దుశ్చేష్టుఁడు పు)వేళించుచున్నాడు)

దుప్పి—కులువా! యిప్పుడు మానకూఁతఁ దిరుగగూయుము.

జయ—(ఖడ్గమునుబూని కోపముతో)

పంచ, దురంబునకొ గరంబునీడు • దోర్బలాన నెట్టిపో
దరంబుకాకయుండ నేడ • భగ్గుకృత్తి నిద్రాహా
కెంబుఁగోయ మానుపంబు • చెల్లెనా దురాత్ముని
లికాన జంపివేయకున్న • జేర్చియేల కాల్పనే.

23

దుర్బు—(జయచంద్రుని ఖడ్గమును దీనుకొని దూరముగా నెఱివైచి)

తే గీ. ఖడ్గమును బూని పై కరు • గంగఁజూతుచాలుకూరత్వమింకనో•బాల!నీకు
వాస్తవ్యమను దారితొమ్మంటెంచ నన్తిమక కాంతరంబన్నయటులఁగాదె
దుశ్చే—పొరుపంబునకేమి యదికొనినేవరెనా! క్రియమాపవలెను.

దుప్పి—(దుర్బుధినిజూచి కోపముతో)

మత్త. చిన్నవారనియూరకుండిన • జేటువచ్చును నీరచే
మన్ననం బదియేలకో వన • మధ్యకుక దయమాలివే
తిన్నఁగా నొనిపోయి యచ్చటఁ • దీసివేయ శిరంబులకొ
క్రన్ననం నొనిపోమ్మ రమ్మిక • గాలయాచనకేయకొ.

25

నుగి—(పిల్లలను గొంగొనించుకొని) ఆహా! రమణిని మరగమునకే శిరముదరి నటు
లుండ కడుపుచేర్చునుమాదా కరిగించుచున్నాఁడు. ఇక నేటిబ్రతుకు? ఇదియే
కడసారి చూపు.

[అని వాచలను ముద్దు తెట్టికొనుచున్నది]

దుప్పి—త్వటిరెమగాఁ దీసికొనిపోమ్మ.

[అని కాలిని విడువరకామెను, పిల్లలను బెత్తముచేఁ నొట్టించున్నాఁడు]

దుర్బు—మంచిది. (అని పిల్లలను లాగుచున్నాఁడు)

చంద్ర—అమ్మా! అమ్మా! (యని యేర్చుచున్నది)

ద్వితీయాంశము.

19

మః—ఓ యితః సర్వం తేజోవగలను! హృదయమా! మమ్ముల నలుగురిని నీచెంత
జేర్చుము. (అని మేడకిటికిఁగొండ సముద్రములోఁ బడుచున్నది)

దుర్జి—అ! బ్రహ్మ. నిమగ్నోదక నమస్కృతం, ఇహాచాలా! ఖనంవా నే
(అని యామెచేరిని బట్టుకొన బోవుచున్నాఁడు)

శంద్రి—నోదరా! అమ్మ పారానీలోఁ బడుచున్నది.

దుర్జి—మిత్రమా! వీరలను దలారి కొనంగద.

(అని పిల్లలను దీసికొని పోవుచున్నాఁడు)

దుర్జి—(దుర్భేష్టనితో) మిత్రమా! వాకిమె చిక్కినది కాదు గదా. తనసంతరిని బ్ర
తికించుకొనుటకైనను వాకోర్కె నెఱవేర్చినదికాదు, కానిమ్ము. రాజ్యసరిపాలన మ
నకు లభించినది. పోదమురమ్ము.

దుర్భే—ఘంచది. (అని నిష్క్రమించుచున్నారు)

రే. గీ. భార్యిశలకంట్యావ్యయ • ధార్మికులగు
లచ్చమాంబ లక్ష్మివతు • లలితు గూర్మి
యల్లుడైననుందరం మ • యాఖ్యచేత
వాయుబుడెనిదిభూమిపై • వరలుగారె.

లాల్ గొహారు

అను

జయచంద్ర చంద్ర రేఖా విజయము.

తృతీయాంకము.

ప్రదేశమరణ్యము.

(జయచంద్రుడు, చంద్ర రేఖ, తలారి ప్రవేశించుచున్నారు.)

జయ—(స్వగతము) తే. గి. కట్టిన కట్టుడున్నది • కారణముగ
తండ్రిననుసనుత్పన్నం • ద్రియమిచ్చి
మాకుగూడను ఘడియలో • మరలమిడల
ప్రాప్తిమారుండెగాపాడు • భక్తవరద.

చంద్ర—అన్నా! నేనింకొక్క యాడు నను నడువలేను పాదములు నెత్తురు చిరుదు
న్నవి. (అనికూర్చున్నది.)

జయ—(ఓచారముతో)

తే. పియితలారిమమ్ములను • నూరకద్వంద్వంబునకునక్కటా!
చేయటలాడుమేమిత్తుడు • చేసిన జేమి? వృథా కలంబులన్
గోయుడటంచు నాన్పనిడ • కూర్చున శేభమైన హనియున్
జేయగలేదు జేసినను • జేయన కుమ్మల మమ్ముజంబగన్.

చంద్ర—(తలారితో ఓచారముగ) పియీ! మాయాత్రి చిన్నట్లు నీకును నుండిగదా
రాజాకూర్చుండై యాహించినను మమ్ములనుచంపక యాయరణ్యంబునందు విడిచి
పోరాదా? (అని బ్రతిమాలుచున్నది)

తలారి—(చంద్ర రేఖను మారముగా గంటిపైచి కోరికతో)

తే. ఒడచుట నాకును సమ్మతిలేదోక • తేటినమిమ్ములందుంచెడుగా
తవయగ నేటి భూవరనాల్కలు • వచ్చు నభర్తముగాదభున్

గడగడ జంటిన మా నెడువాడను • గాను నిశే పథియించెదమీ
మానవులు నిర్మితరంబులు వంది పశురానముగా నిలుచుండుకొకన్

(అని కత్తి గొంగుం బొమ్మచున్నాడు)

శండ్రి—(అన్నగారిని తొంగిండుకొని యేడుపుచు) ఈ! పాపం! నువ్వకు మనగలి
యెట్లుయెను!

జయ—(స్వగతమున, హాస్యమున)!

ఉ. ఇట్లెర మాదువాడలికి • సంతటిమారులు ధీమనైనవల్
బద్ధులుగాగ నేడొకయ • భాస్వనిబట్టి దురాత్మవాడకున్
బద్ధులమైతి మేమవగ • పయ్యమ మేడలు విడిచి నగా
విద్దులు మేడకొనమచు • మేనిని పెట్టెల చల్లనొమ్మ.

[చంద్రశేఖ గడ్డమును బొమ్మకొని వివాహమునో]

ఉ. చెల్లెల! కీవు నేటియుల • దంతిలనేటికి పైవయ్య నుగ
కీర్తికనన నేరికిని • దీనిగు నానమందు నూగినన్
చెల్లెడమెయి నేల మన • కల్లెయనాపైయు కీసె యున్నది
చెల్లెగ నుటికమ్మ • కి • కీయుగ ప్రాసనప్రాసే నమ్మనే!
అయినను మనలనలాది సంతసించువారలు నేరు. మీ! కీవుడెమి పై గడునిన
మలు గుడుచుచు బ్రతుకుట?

ఉ. బాలగో! దుఃఖముల పెన • పంచలకీరి ప్రభాకరాజ్యము
శీలర సంతకంచు జన • నేనయినయ్యచు బొమ్మతోనమై
గాలము పుచ్చుచున్నగికి • కట్టము బొందుటకంటె ప్రాణమార్
మేలగుఁ గాదెటడ కల • మే విజయము నూచు నిర్వంగక.

తలారి—మీలా? యీబాగు. అలపించిన మా యేకకకుఁ గోపము రాఁగలదు. ఇంక
బొక్క యరనిముసంబు వాగెద. (అని కత్తిని పరించుచున్నాడు)

జయ—తే. గొప్పవయ్యాగంబు నేటికి • దచ్చనకామె
వంక వంకవృత్తు చెల్లెలా! • వసుధమాద
జానకుండురె జనులు ని • చాచేల
వేడుమంగను ముక్తి • నెదనేడ్య.

తలారి—ఇదిగో (అని కత్తిని పైకినీసి) యింకొక్కరనిముసంబుతో వేడుదురుగాని.

జయ—(చంద్రశేఖ భుజములపైఁ జేయిపైది ధూమిపై పుల నూచుచు)

దండకము. దేవాధిదేవా! కృపాపూర్ణాభావా! ఐదుదూర్ఘరివారాశిని పృథ్వు
దాటించగా నాక నీవేగదా యెంచ నామానసంబందు నిన్నెంచ యెంచుకన్
వేడుచుంటిన్ దయంజేసి నానల్కలాలించి లాలించి పాలించుకొంద్రీ! మా
తండ్రి నిహేళకుంబుకొగడం గ్రూరుడౌ బారుడౌచోదౌపాపదుస్థులచేనేర
మొక్కింతయున్ లేకయే యర్ధరాత్రంబునం బ్రాణముల్వాసె వట్టంతలోచోక మ్మ
తల్లెచ్చేబట్టితాఁ గట్టిగాలూగి పీనస్తనీ! యారతీదేవితే చిల్కమైవన్నియున్ బైడి
తక్కు న్నగంబాలుకర్కీ! తమిం దీగ్వతే ముష్టుగుల్కంగ నాకమ్మనిల్కాని పూ
ముక్కిలిదాక నోభా! యానేర బాగేలనంచున్ బలింబట్టగా బిల్బువాసోవుచుం
దేలమైయేడ్చ నాయేడ్చునాలించి లోకించి ఖన్దంబుచేయూని దుర్మార్గునైకేగగా
జూచి గోషంబునంజెంది మీసంబులందున్వీ హుమ్మంచు నంతందలూ రిన్వేసన్ బిల్వ
ఘోరాలటమధ్యకునీర్తి గొన్నోయి యవోప్రట నాటంబుగాఁ గుమ్మకల్గోసి యా
కైవరుం దెమ్మటంచానతీయం విచారించి యింకేటి కీపాటికిన్ బ్రాణముల్ బాయ
నేమంబహోయంచు మామంబకాయంబు పైకొని వారానిలోజోచ్చె రాజాజ్ఞ
నుంబట్టి యివోప్రటికివచ్చుటయ్యంగదే దేవతాఁక్రవతీ! సదానందమూర్తి!
లసద్భాకవతీ! మముం గావుమా దిక్కులేకున్న దైవంబెదిక్కుంచు పల్కాటం
పెద్దల్ పదింపంగ నేవించిగా నొంటిగా నుంటమానానికీలోల! శ్రీదేవిగోపాల!
కీలా! వమస్తే నమస్తే నమః.

తలారి—(కత్తి సవరించుచు)

ఉత్పా. చంపఁ ధలచి నాడ విఁయ్యు • జాలచేల వేళ లే
నింపుగాను చలలువంచు • (అని వారిలలను క్రిందికివంచి)
డిద్దెనన్ తఁగంబులో
జంకి నైతు యమునిపురికి • వ్రభువు మెచ్చునటుల జం
రింపనేను విడచువాడ • నే పధింపకుండఁగా.

[అని కత్తి గిరిగిరిద్రిప్పి క్రిందబడి కొట్టుకొనుచున్నాడు) అన్నన్నా! యాదురా
త్మునాజ్ఞవిని యడ్డాలనగు కుష్టులం జంపనెంచిన నాయాజ్ఞే తుచ్చునీటి కట్టము రా
పలినదే. (అని విగతప్రాణుం డగుచున్నాడు)

[జయచంద్రుడు, చంద్రశేఖ, కనుబులిప్పి కిష్టయ మొందుచున్నాడు]

జయ—అయ్యా! పాపమాతనకత్తి యారనికేదగిలి మృరినొందినాడు.

చ. తెలియల! చంపితముటకుం • కేసినయత్నమ భగవయ్యెన్

తలవరిపొగినుల్విడిచి • భార్యిసయ న్నదెన్బుచూచుమా

దెలియఁగజోడుదైరికము • ద్విస్వరూపకమై భారవాగ్రమున
దలఁచినఁదానునొక్కటిని • దైవము నేజితలంఘనొక్కటిన్.
అదియునుంగాక. గీ. దిక్కులేకున్నదైవమే • దిక్కుటంచు
సామెతను జెప్పరీతిని • సరసవరులు
దలఁచ నిప్పుడు సాక్షిగా • దప్పకుండ
దోడ్పడియె నేడుమనలకు • దోయబాక్షి.

చంద్రి—అహ! యేమియదృష్టము. ఎంత కష్టదశలోనున్నను బాగములు గొలింపొవు
టకు మనసొప్పుచుగదా. పొగముతో సరియైన వస్తువు మఱియొకటిగానరాదు గదా.
అన్నా! మనమిప్పుడు బావకుండ బ్రతుకుట ముందెద్దియో గొప్పదశ ననుభవించెద
మని తలంచెద.

జయ—అమ్మా! ఈకాంతారంబు సాంతంబుగా గడచినదిమ్ముట నటుయోచించవలె.
చంద్రి—అన్నయ్యా! కాననమందు చిటనట భవములు గలిగి భూమ్యాకాశంబులు మఱ
టలుగొమ్మి పొగఁజమ్ముకొనుచు నెద్దియో మనదెనకు వచ్చుచున్నయది. (అనిభయ
ముచే వన్నగారి పక్కకొను చున్నది)

జయ—అమ్మా! భయపడకుము.

కం. అదియొక చప్పున మెన్నగ.
దైదరక యిచ్చట నిల్వ • విడతునె మావం
కదిమనమున నరగిఁగ నద
మనమును దేతునిదె దాని • మద మడగంగనీ.

(అని కష్టఁ దీయుచున్నాడు)

చంద్రి—నోదం! నా ప్రియత్నంజచ్చ సాహసించకుము.

జయ—భయపడకుము. (అని దానిని వధియించుచున్నాడు)

చంద్రి—అహ! క్షత్రియవంశ సంభూతుండైనందులకు జూరము నిల్పితిని.

జయ—అమ్మా! ఇదియెంరవని.

భంగి—అన్నా! యీవనంబున ననేకగృహలేగాకుండ ననేక చిత్రములుగా గావ్విం
చుచున్నది. అదియెట్లయో చెల్పుము.

త్రిభంగిశ్చక్రము.

జయ—చెలితల! కుకములు • కలకముల పిక • ముల మృదుభామునింట
ముదిమంట చుడకొగంట

కీకీరా! కరిరిపు. గగనరథ నిరులు ♦ కడు భయమాద్యటపెన్నున్
 'మహాన్నక్ష్మశీతయిమ్మన్
 పాలకుక! కుట్రచక్రవర్తిలకము' నిగు ♦ కుల భవకాంక్షలుచెన్నున్
 కవిరగవృన్ సంసమెన్నున్
 కలకుక! లకు నిరుల కులముల పొగగముల నతిమగమెచాలా
 కడవేలా ధూనుకలెలా

(అని మాపును కేల పయం గూర్చున్నాడు)

చంద్ర—అమ్మా! ఏలచలమయి కేల జరికిలం బడితివి? బాంకింకం కెందిది
 కావోలు.

జయ—(పాదముఁ జేరినోబ్బుకొని,

ఉ. కీమృత! పానమందు ములు ♦ సుమృత సంగద యోచనోచనో
 యమృత! సద్యబాలనిక ♦ నావల నిండుక దొనఁగాని పా
 నమృత లక్షవయ్యెన ♦ భాగముగ్గవేసి వట్టగాఁ
 దివ్వెర! రెత్తునావృవను ♦ దిమ్ముగ జేయుచు నున్నదక్కటా.

12

చంద్ర—(కూర్చునిపాదముఁజేరినోబ్బుకొని) అయ్యో! రక్తమువచ్చుచున్నది. (అని
 రేప చేరుమాలను లెంకిగాజేర్చి పాదమునకుఁబెట్టుచు) హా దైవమా! దీవరక్షకా!
 యాపద్యాంధరా! దీవరక్షక! «రక్షింపవోటకేవలలుట» యనునీతిగా, నివిమల
 శే వాధలచే నందుతుండఁగ నిదియొక కష్టమును నూచఁగలుగుఁ జేపితివా?

(అని మూర్ఛివోచుచున్నది.)

జయ—(అమి నైఁదెయ్యిల్లది చుచ్చెయి శిరస్సుఁ దొడలపై నిడుకొని) అమ్మా! చం
 ప్పరేఖ! చంద్రరేఖ! (అనికలుపుచు కిరారముతో)

ఉ. కాళిబుద్ధిగోరఖ్యుడను ♦ రాలిలువత్తినులరాడికిర
 వలఁ ననునెమోతుడయి ♦ కాలర! నాకును ముద్దుపెట్టె
 కేలములుచుకొంటిగద ♦ నింజగర్భునివాంశ తప్పుకే?
 కాలర! యేదేని ♦ నాకలంకున బాలికామతి!

13

అహా! «కోరుచున్నప్పుడు» «కోరిపోలు» అన్నటల నిద్రమమటంక కష్టములకన్న
 కీకాధిపతివృత్తివచ్చెడిగదా. దైవమా నేనెందుఁ జొర్రు (అనుచునామెను ముద్దు
 పెట్టుకొనుచు విరారముతో)

సీ. అవ్యయో! నామిది! నడిగివైచిత్ర, నన్నిపిల్లనలుకా ♦ నమిదెల్ల
 పొగొంటునకుకొని ♦ చదమదీవిల్లుండ, పొగొంటునకొల! ♦ రాజుచున్న

యెంటిగాఁజరియింప • జంటలైతివాకు, కదగింపనీశలం • గడిగఁగొన
కలవంపుచేపుని • కమ్మలఁపును, బలుచైతికేమడం • గలమదల్లి
తే. గీ. బాలసీయాశ్ర సాదా • సలకయను మరలరమ్మనె యెన్నిజన్మములైన
నీకునాకు నేటిలో • నిటలబుగము చెఱఁజేసఁగాఁజోలుఁజెన్నికున్.
శ్రీ. యింక నేటిబ్రతుకు!

చ. బవకుడున్దా రాశ్రమున • బంతుడెన్నిన పండిత్రులొక
జనని విచారసాగగము • పైచికసాగగమందుఁజొచ్చె నీ
వనమునమాన్యునందెను • వచ్చి చెల్లలు భీతనియు
యనఁ! చయోమయాశ్మ! నను • వలెయనెయచె నీకు ముచ్చెదకా.
అన్నన్నా! ఎంతవనిసంభవించినది.

సీ. అంతిపురియలు • నలయచుండెడుచాల, ఘోరాటవలయందుఁ • గుండవలె
పాదసాక్షియలు • భక్షించునదిదెచ్చె, యెచవాసములదారి • యుండవలె
విచారనోదియై • విలసిల్లె లరకున, భువమ్మగార్కటవల • దినగమలం
భిన్నహోళలచై • బవ్వలించెడుచాల, బండరాశీలచై • బండవలె

తే. గీ. నట! దుశ్శిలుచేసికొయఁతొకవచ్చె భార నడులనువారిసినవారియొప్పు
వారి గాది మాకర్మఁభూతగాని కానియెడనికొక్కమూల • గణనకున్న.

అహ! యెంతపొలుమాటన వాడెన్ద్రవమునుమరుదుంటిని. కట్టదశలొనున్న
పుడు నుంచెచ్చెల తేయవుగదా! ఈమె మూర్ఖవోయినది నిజముగాఁబోయి
ములు పోయిన పక్షియున మృత్యువున్న తల్లదా? తిక్కనమాడుట మానదా? కా
వున వేగఁబోయి బలంబులుదెచ్చెద.

(అనియామెను ముక్కుచెప్పికొని విచారముతో)

మందాళాంబుచ్చము.

సీ. బండ్చొచ్చెముననం • తొడమున్నేత్రమైనా
యొప్పించెవేలతమనా • బొందుచుండకెకటంబా
చెల్లెల్ రేడన్ పొడయ మెటులం • తెల్ల నిట్లొంటిగా నా
కాన్పొంకితుల గడలుటెటులే • కానపార జేసిపోవన.

17

దైరా! నెంతిబాలముఁ జేసినయెడఁబుట్టెచానిరంగలదు. ఇచ్చట నెక్కడను
పరంబుగలదేనామాచెదను.

(అని పుట్టమునెక్కి నుండెటలంబాది, అదిగ! మూర్ఖమందారమున

క. స్థిరమైమునులకు శ్రేయస్కరమైయన్నిటికిఁ జూపుకరమైకమలా
కరమైయతిరమ్యశ్రీ, కరమైలనిల్లె నవహా ! యాసారముకా.

కావున నేవ్పటికింబోయి జలంబులందెచ్చెద. (అని కిందికిదిగి చెల్లెలిని ముష్టపెట్టుకొని) అమ్మా! నినువిడచి యేగుటకుఁ బ్రాణమొప్పటలేదు. ఏలయన
చ. జనని సుఖగర్భమున యన్మమునొందిన దాది ధాత్రివై
ననయమా నొక్కకంచమున యామెతగొంచును నిర్వృతంబదా
నెనయగ నేకమంచమున యన్దరఁజెందితి మమ్మ యిప్పుడీ
వనమున నిమ్మబాసి చన యాసెనె ధార దయానిహీనుడై.
అహా ! నాకు మఱియొక యుపాయమేమియుఁ దోచుకన్పయ్యది.

19

మ. చెలియలకొంటిగా విడచి యీవనమున గడువేగఁజెచ్చి యా
నిలుగును దీర్తు నన్ననిశఁ జీననమెట్లు నిల్చుచాసినిం
తెలువరా! యూరకుండు నెడ యీవమువోవు గదమ్మ నీకు ముం
గలి అన గొయ్యి దెప్పచన యభరమసామెల యయ్యెనియ్యెడకా.
కాని స్వరక్షకుడైన దైవమున్నాడు అలస్యముఁజేసిన బ్రాహ్మణి రాగలదు.
జేగబోయినచ్చెద. (అని యామె ముష్టపెట్టుకొని లేచి వాలుగడుగులువేసి తిరుగ
నామెచెంతకు వచ్చి కూర్చుండి ఆమె శిరముతోడమై నిదురొని ముష్టపెట్టుకొని)

చ. ఎంతలా నెరినిద్రియన యెంతలా నమ్మరా నిమ్మబాసి కా
కానింతయుబాధలేక విడి యేగగ నెంచితి కల్గి డందీర్తి
చంతలు గుండుదుండమును యాటిరెనీకెపు డీవివచ్చునా
మంతనమందు పొగిగుములు యానినితో యింక నిల్చి పెట్టుకో.
అకటా! నాయారైరవము వినువారెవరు? యేల యీబాలము. కాలయాపనచేసి
న తిచ్చక ముష్టపాగలదు. ఇచ్చటనున్న కాంతారగఃములకు వచ్చుగించిపోయి యొ
క్క నెమునములో జలములతో నిక్కడకేగన.

[అని బిడ్డరగా]

నీ. హనులార కరులార యరులార, కావర చెల్లెలఁ యగుతొడ
మునులార వసులార యనులార కమలార, గావర చెల్లెలఁ యగుతొడ
నదులార పాదలార యదులార మధులార, కావర చెల్లెలఁ యగుతొడ
అరులార పులులార యరులార లలితార, కావర చెల్లెలఁ యగుతొడ
తే. గీ. నిచట విడినాది నిటికై యేగుచుంటి, వచ్చునామె చలియలినిచ్చతోడ
గాడగడకయ్య ముగ్ధింకానామె, పోవ నెలవేసి కొలనిఁ యాడుకెన.

[అని చెల్లెలకు ముష్టచ్ఛేదాని లేచి]

అమ్మా! ఇంకా వచ్చుండనేనిన్ను విడనాడిపోవుదుంటిని.

[అని యామెదన తిలకించుచు వెనుకవడకగాఁ తోపుచున్నాఁడు.]

చంద్ర—(తొంతపేచటికిలేచి) అమ్మా జయచంద్రా! జయచంద్రా! ఎచ్చటకుఁబోయి యుంటిని? సోదరా! నేనొక్కఁడే నిక్కానవలయున నుండఁగలనో లేనోయని న్న వ్యటాలకు నెచ్చట నైనను దానియుంటిని గాఁబోయి. నేను నిన్ను విడిచి యొక్క మహాచాతూర్ధ్యమైనను నిర్వహాలను, రమ్మ, రమ్మ. (అని నేకలు నేయుచు న్నది. విచారముతో)

ఉ. అన్నయ యిట్లునేయనిగు • వా ? చగ నేదిగ వాడనీకయో

నన్నిట్రోమ వారెవరు • వాయెమెకానలపాలునేర

• న్నయనుగులాపులి • గాంచగనున్న గెదన్న లేచిరా

వన్న శమింపుమున్న శర • గన్నను సాక వడమి సోదరా!

33

దౌరా! ఎంతపిల్చినను జూడలేదు. వామీఁడఁ గోపమువచ్చినది. ఏమి చేయుదును.

ఉ. అన్నయ! నిన్ను నెన్నడెదు • రాదుటలేదు చరాకునేయఁగా

జన్న! కనన్నిదుక జనకు • చాయనెనున్ననఁ లేయుచుండఁగా

నన్నిటఁజాతునంచుకల • నైనను నెన్నఁడుఁ గాంచనైతివా

విన్నుచులకించినను • నేగమెలోనఁ గదన్న లేడెచక.

34

అహ! ఎన్నిసారలుపిరిచినను బలంకడు. ఏమిసేసెను. (అనియేడ్చుచు)

మంజరీ. ప్రియరాఖ్యమరా • పరిశీలన న

దైవభూషణు • దైవమామగతే

విమచెల్లెల నీ • వివినంబున ద్రో

చను నీమదికిక • జనునేయనుచా.

35

ఇంక నైనవచ్చి నన్నాడంటింపవా? నేనేమి చగఁజేసితిని. ఒకవేళ వచ్చానినైచేసినను

కున్నించుట నీకు యాక్రమికదా. నన్ను విడఁచుటకు నీక్కొ మనసొచ్చినో రో

యదు. ఏలన

సీ. మునుముఖవారా • ముష్టవాదవోకావో, నాకు మిస్వస్థత • లేకయున్న

ఏపు వాలోపాటు • నిఁహారముండవో, నీకు నాహారంబు • తినవయున్న

అమృతగ్లియంచు • నలముటకెందినో, యేనొక్కగడియ • కాన్పించుకన్న

చల్లెమ్మమాటైన • బిడ్డియెఱుంగవో, పట్టినపట్టుకే • వడలకున్న

తే. గీ. ఏలనాపయి నేడ్చిల్లు • వారివిడచి, తరలుట గన బుజానుబంధమ్మడిట
 పాగొనపదయునవస్తువు • బానిసేగ, చనుదుగనియెడునా కోర్కె సత్యముగద
 అయ్యయ్యా! ఇంకనిన్ను పడి నేటిభూరాగణ్యంబునపెట్లమును. నా కెవరుదిక్కు,
 (నివారముతో)

వల్లరీ. అన్నియనాకై • మన్ననపడక

గ్రన్ననకావ్వార • జన్మెటుచేయక.

27

(కొంచెము పువ్వులుచెప్పుకొని) ప్రహ! నే పివారించినలాన్నమేమి! అరని ను
 రూపలాహర్యముల వానవాలుచెల్చి యావృత్తముననునాయునడిగెదను. పిపాద
 చములారా!

సీ. కలచైవవస్తవతంబు • బలక నేరనిపాడు, ధన్యమే జయమని నెలచువాడు
 అర్థులగనుగొన్న • నతివత్తుడుదగువాడు, చరులసొమ్మునకీచ్చుబడనివాడు
 ప్రజలనుడిమ్ముల • నయగోరెడువాడు, ప్రాణిహింసకునుతోపుడనివాడు
 జనులునిందించిన • గినుకలెంచనివాడు, వస్త్రనప్రైత్రియ • నలుపువాడు

తే. గీ. మనుగనిగంధికా చూడగ • సాగనుమ్ము, వనగమర కీర్తిసంకతానందవర్తి
 ష్టాకేరియధాతిం నర్జున • చక్రగిరికి, ఎంబుకేగనో తెల్పకోలు పుడువీరు. 28

అన్నా! చిత్రాదేవి నేనేమిచగలేతిని. నాపయి యింత చుమునుట. (అని లేచి
 పగ్గెత్తివ్రతము చెంతకుఁబోవుచు.)

సీ. సహకారకావన • సజ్జనసహకారు, సాలమకావన • పాలనేత్రు
 తందనకావన • జయచంద్రచంద్రుని, మంచారకావన • మందగామి
 శేసరకావన • శేసరీసరిమణి, వకులకావన • వకులకేండ్లు
 పున్నాగకావన • పున్నాగిరిలకుని, యుగసకావన • యుగజనిభు.

తే. గీ. తాలవక్రొల్ల రచనహిం • తాలనీలి కృముకకంఠరథజాళర • కవళికాది
 చాదవములార! నావ్రియ • సాదరుండు బోవుమాడ్చింబుడెల్లరేపవడితు.

చాళా! నేనెంతవడినను చులు మాటాడక తెలు విట్టవీరించు చున్నది. ఆటా
 వనిని నిందించుచున్నామి?

తే. గీ. అధిపతులు గాలనశమున • నల్పులనగ వలనీ నేమియు గర్విందించులక రకట
 కావనారలు రెరుపు • గహవమందు పుట్టుదురని యావృత్తులుబల్లు • వస్త్రధనునె.

నావువనినీలేటియన? ఎక్కడివైరతోక చింత? ఓని నడచుటవాదియే కవా
 బుద్ధిలోనము. (అని నలుచుంబుటకొంది) అనిగ! కెరారుఁదొకడు నగును, కందె

ఓ, వల, ఉచ్చులు, ఖిటిబిడ్డ మొదలగు వానితో పచ్చుచున్నవాడు. వానినడగెదను
(కీరాతుడు ప్రవేశించుచున్నాడు)

ః తక న.

1. పనంబులందున - మనంబుచెడి - యిటు - పనర్ .
బొందజేలా? వృథావిచారించజేలా?
1. రమ్మావా - దుగ్గు - హమ్మునబెనచి - బలు
సొమ్ములిడిదెబాలా! లెమ్మిక - నిమ్ముగ జనజేలా!
3. అయ్యోసీ మొర - కుయ్యలింపగనె - నెయ్యమొదలెత్తీ!
ప్రియమాకుపుగుణముల పాలెవ్నీ!
4. జాగేలను బోవలె - బాగుగనాతో

జేగముగారమ్మా - సొగసుల శృంగారపుబొమ్మా!

31

బందరి—ఓయీ బోయీ! యెచ్చటనైనను మాతన్నయగు జయచంద్రుని గాం
చితివా?

బోయి—(తనలో) పహ్య! యీదిన్నకన్నియ నాకు బాగుగాలభించినది.

లే. గీ. సంతోషము నభిలషింపంగు నేని కలుగునదియంచుచెట్లెటులనుటకుచుందు?
దీనిగొనిపోయి కాలికాజేని కేను బలియొసంగెద సంతానం పదవికొనుట.

[ప్రకాశముగా]

పొదపవృత్తము. అన్న నెఱుంగను ♦ నమ్మ నెఱుంగన్
దిన్నగఁ జేజను ♦ లెమ్మన రమ్మ
పన్నుగజేగులఁ ♦ బంపగజేనీ
యన్నయు రాడెర ♦ యంబునఁ జాడన్.

32

(అని యా మెకరమునుబట్టి తీసుకొని పోవుచున్నాడు)

లే. గీ. అపనిగుగఁబాదో బాప ♦ నావ్యాయునకు
రమణమాంబకుమ గనిచ్చ ♦ భౌతమైన
యలఘునుకలి నుందరరామ ♦ యాఖ్యచేత
వ్రాయఁబడి నిది భూమిపై ♦ పరలుగారె.

లాల్ గొహారు

అను

జయచంద్ర చంద్రరేఖా విజయము.

చతుర్థాంకము.

ప్రవేశము—వింగుర్లాసముద్రము.

(జాలరివాండ్లో డమారు (గా బ్రవేశించుచున్నారు)

తెల్లవడము. మేలైనసిన్నాది హైలేసా మేలిమిబంగారు హైలేసా.

యొగముసందునిబోరు హైలేసా నగవుచెన్నెలకేరు హైలాసా

దడలుబంతులు నేలు హైలేసా కమలుకల్వలగీలు హైలేసా

నడలుకరులునుమారు హైలేసా నుడులుయవృతమీరు హైలేసా

సింగారమేమందు హైలేసా చెంగావిసీరగట్టె హైలేసా

రంగుగకున్నీర్చు హైలేసా మంగళి నీరాడె హైలేసా

సోయగమేమందు హైలేసా మాయూరకీల్పావృ హైలేసా

కురులుచీకటినేలు హైలేసా మరలుకున్నది నిన్ను హైలేసా

మొద—(తోడివారిలో) ఓరోరి! యెంగోకతిరి లేదుగదా. పక్కకూర్చినా వలవేయలేదా?

రెండ—ఓరబోసి! యింకా రెండు కేమల కలిగుండేరా. కళ్ళుకురుకోని పోతున్నాయోసి.

మూడ—ఓరి నిద్రిపోతా! తెడుగొండలాగు మేగాలు బట్టి దడబడలాడునుండ కలిగుండనుకొంటివేంటా.

నాల్గ—ఓరి! యిప్పుడేకాదంటోసి. జాముకోడి కుక్కురూయంటూ గూసింది.

అయి—జాముకలిరి కన్నెక్కుడుండినేని నావల నేవలన్ని చేసినద.

మొద—(రెండవవారిలో)

నుగంధి. ఏరనీకు యింతనిద్రి • యేవైక నాగరే

రెండ— పోకపోక నిద్రియింటు • పూటపూట యందుకో

బాల్మ— యోగిరీతి రెండుతేము లుండలేవులేలరా

అయి— విరుమిరు నుద్ధులాడ లింసిపోనదేమిరా.

మాడ—(తోడివాండ్రో) మొన్నకనారం యేటకృష్ణుగంధా. యెన్నిసేతుల కొరకాయని సిప్పను. చొర, పాలచొర, కొమ్మచొర, నుమ్మడిచొర, నుమ్మచొర, యెన్నచొర, తిండిచొర, తిక్కచొర, పెదచొర, ముట్టచొర, పండుకొప్ప, మాలతప్ప, మురుచెప్ప, తిక్కమొప్ప, తినిమొప్ప, చాకలిమొప్ప, యీతితిప్ప, చెమ్మిపాము, పెదచెమ్మిపాము, పులిపాము, ములుగుపాము, పీఠబోయింకాయెన్నో తెలగోతెలగ.

బాల్మ—ఓసియింటేనా? నాకుకొరికినది లెక్కలేదు జల్లి, బుర్రజల్లి, వల్లజల్లి, యర్రజల్లి, ముట్టిజల్లి, కోడిముక్కుజల్లి, బుర్రముక్కుజల్లి, గడ్డిజల్లి, పంకకోడిజల్లి, గొల్లపాటిజల్లి, బంగజల్లి, చీగిజల్లి, రాటిజల్లి, లేయి, గాడారేయి, పచ్చరేయి, కండాపురేయి, యిలరేయి, దామరేయి, బుగరేయి, సీలరేయి, ఏరేయి, నీలకంఠరేయి, నేటరేయి, కంకిరేయి, తింగిసిరేయిలున్నూ, పీఠ, పులిపీఠ, యెలుగుకుపీఠ, మండపీఠ, పాలపీఠ, నవామిపీఠ, రాతిపీఠ, యెర్రపీఠ, తుంపిపీఠ, నుడ్డిపీఠ, పాలిపీఠలున్ను టికి, యాలంటికి, పాలటికి, నరాలటికి, వల్లముట్టిటికి, పులునుటికి, కాకిటికి, యింకా యెన్నో కుప్పతిప్పలుగా దొరికాయోసి. ఆయెలమా మంచి చకువం.

అయి—ఓరి యామారైన కేంటా? చంకోచం. మొన్నపోయి చోమారంపోయి యెన్నియెన్నిరా బాబు! పెప్ప ఆచెరం ఆరొదినను.

కొమ్మిరాయి, దుడ్డుకొమ్మిరాయి, కేతికొమ్మిరాయి, పాలకురాయి, ముక్కకురాయి, అంతికాయి, కండబాయి, కార్మికంకడబాయి, యింగలాయి, నుడ్డింగిలాయి, బొంబిడాయి, మేదరాయి, మమరు, కదురు, యిలప, పులప, ముట్టిడప, తోకపరిగ, వీలకపరిగ, తెల్లవామ, యాలామ, మాగ, బుడంమాగ, పండువా, వల్లచండువా, కచ్చిల, కలిమి, గొంక, కొయింగ, గంకుమేను, కొర్రమేను, చీకమేను, కాటుమేను, పండుచేప, వెండిచేప, యిసకవొంతి, బుగ్గవొంతి, వారిగ, చాల, పాదిదం, కుక్కవార్కా, మాక, కడిం, పార, రాప, చీంబోకు, తెల్లపాట్టయేట, వంజిరం, కూర, యిది రకానకి ఎయ్యిరక్కులేవు గంధా. చెప్ప నాకు నా యమ్మరంరా.

రెండ—ఓరాలి తన్నాగొయ్యది నీ డబ్బకలలేమి. ఓడ చమురం నుయనకొచ్చింది. పల పడందొస్తా.

అయి—పరండ్లొసి. పరండ్లొసి. (అని పల వేయుచున్నాడు.)

(అందరు వలలాగుచు) ఏలా లేలా మలేసా
మోలేసా వాలా యేలేసా
మోసా మోసా మోలేసా
చేమా భాను మోలేసా.

మూడ—మొదలేతలే వల యాలాసిక్కిందేరా !

నాల్గ—మనపోట్లాటకు దెచ్చివళలం కాబోలు.

మొద—దిగంటోసి.

రెండ—నీవే దిగరాదోసి.

మూడ—నీవోసి.

నాల్గ—నీవోసి.

అయి—పల్లెకులాన్న బుట్టలేదంటా, యెంతభయమేల.

(అని దిగి తడుముచు)

విసంకలోలి. ఆరేయరేయరేయిదేటా • యాచ్చరంబుగా

కరంబునందుకొప్పెరవ్వు • గండుసేపగా

దిరావరండుకోసినాకు • భీతిబుట్టుకొ

బరాబరీగయ్యె పార • నైత మొడ్డుకై.

మూడ—(దిగి తడుముచు)

పట్టదము. ఏరనీవుకుల్కులూను • రెంతో యెద్దుకంబురా

చారమంటు భయమయంటు • పడ్డబొబ్బరెట్టితా

లేరయింత వగనపుట్టు • లేదెప్పోయానికి

ట్లోరిసిచ్చి లేవయిన్న • యొడ్డుకెక్కిరా.

(అని యొడ్డుకెవలదనైచి వలకొక్క విచ్చుచున్నారు)

మొద—ఓనీ భుమంసేపేమేరా !

రెండ—సాల్లే భుమంకాదోసి. భుమమైతె యెమంలాగే వుటింది.

మూడ—తిమిరా.

నాల్గ—తిమిరాదురా నీరమిసే ఆలాగనుకుంటున్నావు.

అయి—రావణమాస్త మోసి.

మొద—రావణమాస్తమా నీకు నేదస్తమా ?

(అని వలవిచ్చుచున్నారు.)

రెండ—నుగంధి. ఏవుమీర యెంతచార • మెంతకాంతియందేరా

మాడ— నేపగాదు పీచగాదు • నడియేమొ చూడరా
నాల్గ— పీచగాదు క్లెగారు • పీనుగేమొ చూడరా
మాడ— యూపిరాడునుండెనూడు • యువ్విదంపకబ్బరా.

[అని వలతొగ్గి విప్పగనే నుకలరేచి కూర్చుండి]

ఈ ప్రభాకర మహారాజరాజా! ఈ జయచంద్రా! ఈ చంద్రరేఖా! అనుచున్నది.)

అయి—అరే! దయ్యమాసి (అని పొరిపోవుచున్నాడు)

తక్కినవారలు—అరేపికానమోసి. కాసురా కాదుయేమో!

కాదనీబద్ధశక్తి. కానాసి మన్నిమింగడానికి వచ్చిన రాక్షసిరా.

(అని యొకరినొకరు గొట్టుకొనుచు పొరిపోవుచున్నార.)

మ!—అరే! యిదియేదేశము. వీరలెవరు? (విచారముతో)

కవిరాజరంజని. ప్రభాకరా! ప్రభాకరా ప్రభాకరాస్వయా
నుభూషణా, నుభూషణా • నుభూషితప్రభో
నిభావభాప్రభానుభా • నివ్రతావభాకభా
నిభూతిభూతిభూతరా • విభావరీనిభా.

అహ! అమ్మహానుభావుని వడికంపు సహస్రస్మృతిని నా యలవి కాదు. నాకు శక్యమా?

తే. గీ. వసుధనభములు నేలుపు • భాకరుండు
వరగుణ దయాళువుండు ప్రి • భాకరుండు
పాపవనదహనుండు ప్రి • భాకరుండు
అట్టి మహనీయుడైనాడి • యెట్టులుండు.

అయ్యయో! చలివియోగమేగాక కడుపుచిచ్చున కేమందును.

ఉ. సంకతిగ్ధామలము • సంపదరాజ్యము బెంపునంచునే
సంకపమొందిరిన్ విధిస • శం చిటులుండ మనీయకోరుకుర
పాంశము గానలించు నియ • సత్యయభాగ్యపు హీనురాలనా
కంకటిభాగ్యముబ్బునెద • యాచరసాధ్వీకే గాక భూస్థలిన్.

ఓహూసలారా!

తే. గీ. నాదుపొత్తి శృయందున • బోగ్గిలెనేసి
కుదకు కావన మందున • దుగ్గించ మిమ్ము

బట్టికొనిపోవ గనుచున్న ♦ పాపిసేను

రక్తసేమిక మృత్యున ♦ యిల్లుగాక.

10

కటకటా! యేమందు.

చ. ఖరఖరదీప్తి లేజాడగు ♦ కాంతునిచావున కై నగుడవా

వరగుగా శ్రేష్టులయినపని ♦ పాపలమిక్కిలి దుఃఖమొందవా

చెరచెరులైన నాలరుల ♦ చేతికిఁజిక్కితి నేడు పొక్కవా

హరహర! యేమి నాబ్రతుకు ♦ వాదరమయ్యె! చిరమయ్యెమన్.

11

అకటా! నాయాతొరవము వినువారెవ్వరు. ఓ మహారాజా! నీయనంగి పుత్రి పుత్రికలతో స్వగళంబున నుఖింతుగా కాలము పుచ్చుంటివా. నేను పాపాత్మురాల నా! మీచెంత చేరుట కావలెనను నోచుకొని యుండలేదా? (అని నలుదెసలఁజూచి) ఓ కాలదలారా! నన్నీల బలుటకు దీసితిరి. తిరుగ నన్నెత్తటివోటుననుంచి నేముండు.

[జాలరివాండ్లు పగిలేఁచుచున్నారు]

మొద--(హాడివారితో) అరే దయ్యముగావోసి పికాచముగావోసి మంచి అచ్చరవై నస్త్రీరా.

[అందరునా మెదుట్టు తిరుగుచు చచ్చట్లుచేయుచు]

హ య పగి చా ర ర గ డ.

రెండ-- మందయాన ♦ యందమోసి

మూడ-- యిందినై న ♦ యందదేసి

నాల్గ-- మొగముకల్వ ♦ బోలునోసి

అయి-- మగువమంచి ♦ మావనోసి

మొద-- గళముదన్ను ♦ కంబునోసి

రెండ-- బాలయాపు ♦ పదిదిరోసి

మూడ-- దీనిజాడ ♦ గాననోసి

నాల్గ-- కమలుపండు ♦ గాయెనోసి

అయి-- దీనిలెండి ♦ నేనుయా

[ఒకరినొకరు గెంటుకొనుచు]

మొద-- నేనెయ్య ♦ నేనెయ్య

రెండ-- నేనెయ్య ♦ నేనెయ్య

మూడ-- నేనెయ్య ♦ నేనెయ్య

సోల్ల— నేనెయ్యడ ♦ నేనెయ్యడ
అయి— నేనెయ్యడ ♦ నేనెయ్యడ
మొద— నేనెయ్యడ ♦ నేనెయ్యడ

12

[అని అందరి రిమివేయచున్నాడు]

రక్తివారు—నీవూళ్ళోకిరాలోనీ. నీభనిచెపుతాం.

[అని నిష్క్రమించుచున్నాడు.]

మొద—(నుకలలో)

విచిత్రవృత్తము. నినుండెడిలాడన్ ♦ మనంబుండుబుద్ధైన్
భువంబొప్పునన్నీ ♦ చువంబేలుగొమ్మ,

13

సుకీ—(స్వగతము) యవమా! దుప్పిని బాధకోర్వలేక నంద్రంబునం తొచ్చినను నీ
కూరులచేతిలోఁ జిక్కఁజేసితివా. ఇప్పుడీ దుర్మనఁజఁ దేమిచేయునోగదా! కా
వడలఁచితి. ఇంక నాకు భయమేమి? (ప్రకాశముగా) ఓరీ నన్నేలవయి! దీసితి
వి? ఎప్పుట్టుల జలరాసిలోఁ బారవేయుము. మాయబ్బి రాజపట్నీపతిప్రకాశి
మణుల నిట్టదుర్భటలాడవచ్చునా? పాపముచుట్టుకొనదా?

మొద—సేనసేన. రాజాపరులైతేమాతేం! మేనాపరులైతేమాతేం! నేనురప్పక పెం
డ్లాడిదల్చాను.

సుకీ—ఛీఛీ నోరుమూయుము. ఇట్టకాయలజపకుము.

మొద—అ అ అ. అలాగా (అని ఆమెచెయి బట్టుకొని లేవలేస్తే)

సగ్గిరి. ఇట్టయూమాలతేం ♦ యెన్నెనోనూసితి
జాట్టుపట్టావారు ♦ జాచియేంసేతులో
గట్టిగాకొట్టులో ♦ గట్టిపాతేసివం
కెట్టపట్టననుం ♦ పెప్పివట్టెందునో.

(అని యామెను గొట్టులోఁ బడవేచి తాళము వేచి నలుపుపైఁదట్టుచు)

అ—నిభాతి. నోరొప్పివట్టులం ♦ సీరిమాటలాడక
నోరుమూచుకూర్చకో ♦ నారితేసివేరుగా.

15

(అని నిష్క్రమించుచున్నాడు)

(ఒకప్రక్కనుండి పల్లవానిభార్య గంపచేతబట్టుకొని పర్యవేందుచున్నది.)

(రెండవప్రక్కనుండి మరియొక పల్లవానిభార్య పర్యవేందుచున్నది.)

మొదభా—కొడివా యెక్కడనుంచొస్తున్నా.

రెండ-భా—మాయన్న శేవో అచ్చ రక్షణ త్రి దోరిందని మియన్న చెప్పితే చూడ
నికొచ్చానో.

మొద-భా—యోగొట్టులోపడేసి తాళంపేచాడు.

రెం - భా—యేదీతీయి యెంత చుండరంగావుందో చూతాం.

మొద - భా—(గంపవచ్చటదించి తాళముఁ దీయచున్నది.)

(నుకీల నివతలకు వచ్చుచున్నది. వారలు వివ్వెరపాటుతో చూచుచున్నారు)

మొద-భా—ఇచ్చటండక మడియేచోటికైనాపో. నామగడు మంచాడుకాదు. ఆ
డికినాకు పోట్లాటలేచ్చి నాకావరం గంగలో దించినదాన వప్తతావు.

(అని గంపతో నుకీలను గెంటుకొనిపోవుచున్నది.)

(రెండవప్లవనిభార్య దానివెక్కి నిష్క్రమించుచున్నది.)

తే. గీ. ధార్తి నెలకంటోళ్ళు నుం ♦ దరశివాఖ్య

భావనా రాయణులపీయ ♦ ముడిదియైన

యల్లు నుఖి నుందరరామ ♦ యాఖ్యచేత

వాయబడె నిది భూమిపై ♦ వరలంగాత.

లాల్ గొహారు

అను

జయచంద్ర చంద్ర రేఖా నిజయుము.

పంచమాంకము.

సృజితము. అన్యాయము, కాలికాలము.

[హరిశ్చంద్రయను, రోయివాడును, సృజితయనున్నారు.]

చంద్ర—నీయీ! నన్నీకాలికాలమున శేరించెదదీని?

రోయి—తే. నీ. సంకులమున నగరి ♦ మొసంగి నేని
గలుగునదియందు నెల్లెలు ♦ వలుకుచుండు
గాన నిన్నిచ్చు దీకాళి ♦ కకుమ భర్త
బలియొసంగెద సంతాన ♦ పదవికొలుకు.

1

చంద్ర—(గదగడవడకును విచారముతో మనసుగా) మహారాజరాజమహీనుండ
లందును, బుధమతికిని నుండుండును, నగు చృధాకరు నకును, మహాపరివరశిఖా
మణియని శేరించిన నుగిలకును, ముక్కుకూతునై మహాపరాక్రమసిరియగు జయచం
ద్రునికనుంగుచెల్లెలనై నేడుదిక్కు లేక యిక్కాననంబున నొక్క ముక్కుడినాని
చే జాత్ర సిగ్గుంచుచున్నదిగదా. హాహహ! మిమ్ముల బలియేమి? మాయన్నగా
రు చెప్పినచోష్టన విధానవ్రాసె దాటించుము గాదు గదా? అయినను నొక్క
మాట చెప్పెద. (అనివ్రకాళముగా)

తే. నీ. నీడు మేలుకొలుకు ♦ నితరుల బలినిద
కాలియేలకోర్కె ♦ బానిశును
యక్కలకొలదియల ♦ మొక్కు దీర్చుటె గాని
ఫలమెల్ల కలుగు ♦ పనికి నీకు.

2

అనియునుగాక.

నారకబోయనాడవని ♦ వచ్చితివమ్మిట నీదుచెంటన
 మ్మారకజంప నెంచిలివి ♦ యొప్పునె సేమదికింత సాహసం
 బారసిజాడగా నజము ♦ మరుగ్గాని బాతుక తోడునడగా
 కూరిమిలోడ తిన్నతి ♦ కూర్గములోబలి యిచ్చుచేకదా. 3

ఏల? నాయందు దయమాలి మనీయింపనెంచెదవు. నామాట లాలించి నీయింట
 రెంపుము. ముందుపంగతి యొనంగూడుట వట్టిదిగాని మొనగూడుట ముఖ్యము.
 బోయ—లే. గీ. పూర్వకాలము నన్నన ♦ బూర్వలబు
 వకమలనుఁ బొందఁగానెంది ♦ వకమనులయి
 మహిషములు కుక్కుటములు ♦ మనుజులది
 బలియొసంగిరటంచును ♦ బల్లవినమె. 4

పాపమున్నచో నటులఁ జేయుదురా. వీనియన్నిటికన్నను నరబలి ముఖ్యము. దాని
 నొసంగఁగా నేరక్షణమే దేని పుష్కలమై కోరిన కోర్కెలు కొంతరేకుండ ని
 డును. కావున నాలస్యముఁ జేయరాదు. శిరస్సువంది నమస్కరింపుము.

చంద్ర--(విచారముతో)

దుగ్ధతీ. ఆరభుభూషా ♦ యాత్రితపోషా
 శేరములేకన్ ♦ శేడిటజంపన్
 గోరుచుండెన్ ♦ కూర్గమునన్నున్
 భాగమునీడే ♦ రాసుగబోవన్. 5

(కోషముతో) నీవపరే శిరావంశజుడవు అందులో గొడ్డునాడవు. నీకు మంచిచె
 డలుదొరయు తెల్లు? నే నిదివరలో నెవరికిని మ్రొక్కియుండలేదు. మ్రొక్కడు
 పుట్టిరింగనవచ్చును.

బోయ—పాపము. మ్రొక్కించెదఁజూడుము (అనిక ద్విగిగిగంధ్రివ్వుచున్నాడు.)

చంద్ర--(గడగడవడంపుచు కన్నీరునింపుచున్నది)

(తెరలో) ఓరి! నా శేరు మఁలుండని యెఱుంగవా?

[అని మఁలుడు పగివేళించుచున్నాడు]

ఉత్సాహ. పూరితానందము ♦ క్రూరమతిని బాటి
 స్నేహమేమి లేక యెటుల ♦ నేడు చంపనెంచిరో
 మీచెతు వొడలు రెండు ♦ చెక్కలుగను నిప్పుడే
 పోర (అని నుండెల్లఁజేరుచునీ గంటి)
 నిక్కుళ్ళియున్న ♦ బోయచెప్పకోవరెన్. 6

బో—(కోపముతో) ఉత్సా. ఇటుల దంధములనుకల్గి • నిజ్జడే నిమగ్నముగా
చిటికిలానా ద్రుంచివైచి • చిన్నికన్న చిమ్మటన్
తటకున స్పృగంబు గోపి • భవ్యకాళియనీ
చెటులఁ బోదుచెందుకొత్తు • వేమిసేతు మాతురా.
[అని సుకీలనిమిడికరసుచు]

బోయి—పంచ. కరంబుడంబుమీఁగ నేడు • కన్నవిదాన కన్నతో
సుకీ— కిరంబుఁగోయకున్న నిత్ర • భీయటంచుఁ దిల్యరా
బోయి— పరాక్రమీవపల్కులేలఁ • బట్టపట్టు వేగము
[అని యిరువ్వరుఁ గడియ బడుచువ్వాడు]

(సుకీలుఁడు బోయని పదజైచి మీఁద కూర్చుని కనిపెట్టెను)
దురాత్మ రావురావు • దుక్కులన్నిటకుమఱ.

[అని పాడుచు చువ్వాడు]

చంద్ర—అర్థా! నాపుణ్యవలంబున మీఁదకుపడుటచే నాకు మారుగా నీరారుఁడున
రలోకగరుఁడయినాఁడు.

సుకీ—(పైకిలేచి బట్టపవరించుకొనుచు) అమ్మా! నీరీతి భయములేదు. (అని నిలువఁ
బడి) నీవు రాజ కుమారేశ్వరఁ గాన్పించుటచే కాక నాకుఁ ద్రియబంధువ్యము
లోని దానివలెఁ గన్పట్టుచున్నావు.

ఉ. ఎక్కడకన్నెనీవుకుల • మెయ్యది నీటిచంద్రు లెవ్వరో
యక్కటయింటిగా గపాన • మందుఁజరించుట కేమిబోయనాఁ
దెక్కడ నీకుఁవారినిరె • నిచ్చటఁ జంచఁ డలంచు టాదిగా
నిక్క మెటుంగఁదెల్పు మీరె • నీరజశ్రేణుకుభంబు చేకురున్.

చంద్ర—అర్థా! నాకీరు చంద్రశేఖయందురు.

సుకీ—(మదిలో) ఆహ! రూపువనుఁ దనివశేరె.

చంద్ర—నారేంద్రిరత్నని దేశాధకుండైవి బ్రభాకరుండు.

సుకీ—నీజనుఁడు బ్రభాకరుఁడేనా? అటలయిన తర్వాత, తరువార.

చంద్ర—నాజనిసుకీల నా (—)

సుకీ—(అమెను కాగించుకొని) నాతోబట్టకూతువే! నామస్థల మేనగోడలపు(అని
యామెను ముద్దులెట్టకొని) ఏతిరువార తరువార.

చంద్ర—అన్నయ జయచంద్రుఁడు (అనియేడ్చుచున్నది)

సుశీ—ఉ. అమ్మ! విచారమేలవిను హాయిగనీస్వజనంబుచెంతి

భుక్తిమృగవిండఁజేయుటకు • కన్వియనాదికభారమమ్మమీ
యమ్మయే మత్స్యహోదరియ • నానప్రభాకర రాజ భావ యే
నమృతదీప్తభాగ్యతయకు • నాజయచంద్రుఁడుభాగి నేయఁజే
నమ్మరొభాగి నేయి విశ • నంజా లేటికిదుఖమేకన్.

10

చంద్ర—(స్వగతమున) ఇంచుగ హేమృతస్థగ మాయమ్మను బోలి యున్నవాఁడు.
ఒకచేరే బోయినరే మిసము జేయఁ దలఁచినవాఁడేమో. (ప్రకాశముగా) నీవు
మామేనమామ వయినవతు మున మాజననికింగల రూపలావణ్యాదుల చెప్పుము.

సుశీ—సరే మందిది.

సీ. భూమిమృగముందున • బొట్టరీతిగనుండు, పుట్టుమచ్చయులేదు • పుణ్యసరికి
నగివనోఁ జెక్కిట్లు • సాగనుగా నుంటలై, నిగనిగలాడవే • మనున కెపుడు
తునుముమాలికరీతిఁ గొమురుగో గళమున, మూడురేఖలు లేచె • ముదితకరయ
చితురమూరే లేలాడు చెన్నుడలంబంగ, మడమలునంటవే • మానినికి

తే. గీ. చారురుచిహ్న చామన • చాయమేను, నయను ముప్పదిరెండేండ్లఁవలకునుండు
పొడవుఁబొట్టియుఁగాక నశిస్తోలియుండు, బాలగుణజాల పునరీలఁవలమెనెల. 11

అదిగాక మీమారయు నేను గవలమనుటచే మాకిరువులకు నొక్కజేరే
యిడినారు.

చంద్ర—(అశ్చర్యమున విచారమున మనంబునం చెనంగొన) ఆహ! “పుణ్యచళము
దిన్ననయినదో నర్ణ్యమునందైనను జాప్తములవడుమక” నుమాట నిజముకదా.
(ప్రకాశముగా) మామా! ఏమనిచెప్పుదు. మారందీని గూర్సుంపగు దుస్థులందు
నిద్దరిలోఁబఁపె.

సుశీ—(అశ్చర్యముతో) దుస్థులుఁదారని కిసరందీని కొమారుఁడెనదా! అటుల
గాఁంబు జేయెట్లులాడెను.

చంద్ర—అతడుఁ యదారాధనాన మోగింపై యుండవారలం బాధించ మాజనకుం
డందరి కలఁగి వానిని కారాగృహస్థునిగా జేయ భటులు కట్టయొనంగను. ఈ
వృత్తాంత మారఁడు తెలుగుగా నెఱంగి నాటిరేయి మందిరముం బొచ్చి యందు
గడుచుదున్న మారందీనిం జంపి మారందీనిన మంకించె.

సుశీ—(కోపముతో)

కా. ఏమేమీ చెప్పింతలేక నెదకే ♦ యెల్లాదె దుర్మార్గు ఛీ
కామకోశమనాంధకారములువా ♦ గర్వాతికాకృత
యీమర్త్యకుపదంబునం తెలియ ♦ వ్యాయంబుగా దుర్మితల్
పాముకొనెంచగ కార్మపక్షికలే ♦ స్వాపార్థినకృత్యముల్.

12

కానియ్యు. దుష్ట ! నీకోలా దుర్మతు వచ్చినది. నేనిప్పు డెన్నికేకలు చేసినను
లాభమేమి ? కంకళ్ళు చేగాని. అటుపైని యామెమృత్యుమయ్యె.

చంద్ర—ఏడువవారంభించెను. మాయన్న యదిని కర్మన్నవల్యాన్యమండి దిగ్గి ఖడ్గ
మును బూని వాని బంధ యర్జింప వాడెదెటేని మమ్ముల నిగ్గరిని గాననమందు
దెగటార్చుడని రెలవ్లొకపంగెను. అంశులకు మానని కడుగుంది జలరాసిలో
జొచ్చెను.

సుశీ—(నిరారముతో)

నీ. మిన్నొక్కపెట్టిన ♦ మీదిపడ్డనుగాని, ప్రార్థించుచనియు ♦ వారమరులు
లేని నెలమచెన్ని ♦ మానవాధము లెల్ల, దూషింపకోపంబు ♦ కొనినాధులు
— కలిమిగడమచు ♦ గర్వించిపగిలెను, హాదీయేనియట్టి ♦ మానవులు
బలవంతుగలమృత్యు ♦ నైలడిమోదిన, నినుక చెంచని యట్టి ♦ కీర్తనలు

లే. నీ. కటకటాయెంచనొకచిట్టి ♦ గర్వైక, మారకుండెడుదుష్టుడే ♦ మాన్యవరుల
కట్టియాచెడుటెయిట్టి ♦ నేమనందు, కనగచిన్నచిత్తినోడ ♦ మునిగినటుల.

ఇప్పుడు నేకవారింద లాభమేమి ? మీయన్నయేమయ్యె.

చంద్ర—మమ్మునుజంప యర్జించిన రెలారి ధైర్యముచే దనకత్తిరన కున్నకళే
దగుమృతిసొందెను. అంతట గాంతెగంబున నేమిరువురమును చరించుచుండ నే
మూర్ఛకొంటిని. మాయన్న యెటనుపోయెనో, ఈవోయ మీయన్నను జూడెద
నని మాయొపాయము పన్ని పన్నకాకకు బలయిచ్చుటకు దెచ్చెను. మీరెద్దు
చిదిరి.

సుశీ—(కోపముతో) కొరె దుర్మలా ? దుర్మగం జనపాలా ! మౌరీ ! ఛండూ

ద. ఎలుగవో వాళ్ళజాతియే ♦ నేటను ను న పట్టించెను

నగునీమాడుమానకాలము ♦ వార్షికకేకొని నెట్టియెంచెనో

దురమున నిన్ను బట్టి తల • దుర్గించకయిండిన నాదు పారుషం
జరయగఁ గాల్చిన యెడలు • బాయనె మీస మిడలకాల్చినే.

14

(అని ఆమెతో) ఆమ్మా! పోదము. మీయన్న నరసి యాదురాత్ముని మద
మడంతము.

(అని యామెచేతిని బట్టుకొని యిద్దరు నిష్క్రమించుచున్నారు)

లే. గీ. ఆవని నయినా పురిపు బావ • నార్యనకుమ

సేలకంటి నుందర రామ • కలుమమమఁ

దైన సుకవి నుందర రామ • యాఖ్యుచేత

వ్రాయఁబడె నిది భూమిపై • వరల్లుగార.

15

లాల్ గో హా థు

అను

జయచంద్ర చంద్ర ఛేఖా విజయము.

ప మ్మంకిము.

ప్రదేశము—వింగుల్లకోట.

జను—(కోటను కొంతమాత్రము సోమంశించి) అహా ! వాటిన్నె యిటవచ్చితిని.
ఇదియెందెయో, మహారాజాపుత్రమువలె నున్నది.

[ః చానముకో]

నలసగతివృత్తము. చెలియలను గానము ♦ చెంతకిడిమన్
నలియలు శివని ♦ బాదగనకేశన్
కలఁగమదికెని యతి ♦ కట్టములపాలై
పలికెపుసోలెదరి ♦ పాలమునుగంటెన్.

1

అహా ! నా ముద్దు చెల్లెలగు

కవిరాజురాలియము.

మదగజయానను ♦ మంచలభాషిణి ♦ మానభవాగ్రిణి ♦ మానినినిన్
వదనసరోజను ♦ బంజరశేఖరిను ♦ భక్త్యమణితిగాని ♦ బాలను నే
వదలితిగండక ♦ వ్యాభుజిమృగేంద్రాగి ♦ వానిపరాభాన్ ♦ పంగతరిక
ముదమునఁగావరె ♦ ముగ్ధులసోదరి ♦ మోహనమాపుడ ♦ మోదకరా.

2

అహా ! ఉ. పోదమటన్న చారిగని ♦ పోల్చగజాలనిఁజేమిచేకునే
మాదిరిగాంచువాడవన ♦ మధ్యమునందున నేరునిక్కుచా
పాదరంభికిడుచును ♦ జయ్యనఁ శీరి నిట్టికోటవా
గాదికెట్లవనన్ ♦ కట్టడియినిగాదె వైవమా.

3

అన్నన్నా ! ఇప్పుడు నేచేయవలసినదేను,

పి. చెరియలసిమూర్పు • దెలుపంగనేనెంచి, వారికైయేతెంచి • దారికప్పి
వచ్చితివోప్పట • నవముననేపైలో, కూగ్గొమ్మగావరి • కుక్షిబడితో
దాహంబుచేసెను • త్యాగంబుచేసితో, బందెగాండ్రొకేర • పట్టువడితో
తేలివొందివాకయి • నిలపించుమంటివో, యటచిమధ్యంబున • నవలయంబో

తే. గీ. అకటవస్త్రప్రదేశేర • వర్ణయందు, చిహ్నించెచిహ్నిని • నిర్వహింపదు
దేదించిచ్చితివావంటి • పెడంగుగలదె, నేమిసేయుచు నేమందు • నెంపుఁజొచ్చు. 3
(అని కొంచెము ప్రోక్షముచెప్పుకొని) ఇంక మించినదానికి చింతించిన లాభమేము
న్నది? కా దలంచిన పనికాకమానదు. (కోటకుఁ గొంచెమువచ్చుకేగింపుయముతో)
ఇయ్యది చూడగనే వాకు.

పి. పనునిజపముని • సంభ దర్శనముల్లా, కదలిజొచ్చినగల్గె • గాంచివల్లు
దుగఁమునాడిన • నోలుల్లు గనోల్లు, గుడ్డుగొట్టుని • గునిమిల్లు
వాడువచ్చిలతో • నగరమేనెయ్య, య్యచేతపురాజ్య • మనిమిల్లు
నీతిమంతులచేర • భ్యాతిబొందికయ్య, వర్ణనయము • నేలంగలపి వల్లు

తే. గీ. తోయచున్నది యీసాల • గాంచగానె, నప్సృశముదిన్న నైవతో • వర్ణమూదె
నవికలంపుమన్నును • త్యాధిపతులు, నుభముల్పొందిరా జ్యముఁబోవరలేదె.

కావున వాడుగూడ నిర్ణయిక్కులునడలి నుభమువొందు తోజులుదాచియినవని
తలంచెద (కొంచము దూరమరిగి) ఏమి? నామాధశ్వము.

తే. గీ. పుట్టతేనెగిడ్డియలుచైన • మాంగయాప,
యనిలధికుండటగాకద • రిదుగిడెంచ
కుంటియెన్నంగ కుహ్లాదా • కోడెకాండు
పుద్గి నేకచక్రింబుగా • నేలటకును
తలంచెయిత్నించుధంగి నా • తెలిదలంప.

(కోటకప్పుతేగి) దేరా! ఏంత విచిత్రముగనున్నది.

పి. పొగికాకపొగికార • పొగిపాదములకిది, యంబరకేధి • నంటియుండె
భారమభారమై • కల్లంలకూపార, కల్లంలముగఁజుట్టు • గదపియుండె
ధూరిట్టునుములు • పోనినైవలను, శృంగిశృంగములన • నెగపియుండె
గోవురగోవుర • గోవురాకృతులు, చనములకును గోచములయ్యె

తే. గీ. ధరిలి విస్మయంబయ్యెఁ • నడిఁజూడ, నవహాసాఁచున్వయా • యధిభైభాగ్య
సుమన గలుగింప నమఁదెచ్చాగరాహి, నిచ్చపాశ్యంబలయే • బుద్ధికులం.

(అని ద్వారకుఁడయి) మాయలే? ఇదియంతయు నాల్పిమకువలెనే మాయగా నున్నది. ఇది విస్తృతచరిత్రముగా నున్నయది. కాదు కాదు. విస్తృతచరిత్రమయినచో నంత కుదిగానుండునా? అట్టిది గనబడరానిదియగును.

ఉత్కలక. భువఃకున్ద్యుని సన్నుతుండును • భువననాథసరివృతుండును
నారకుంధశశియమృదు • కాంక్షనః నివాసయనుడు
సుకుమారాశ్రయమితి లేబాదు • నిగనిమాయ్యుఁడునర్తకభాషుడు
వైదియావృత్తజాతినేదేది • వాగుదుభిముఁడొక్కఁడే. 7

నాభాగ్యమెట్లుండెనోగదా. వామలోచనకు వామలోచనమును, పురుషులకు పురుషమునను నుదరినచో కలుకలుగునందును. ఇవ్వడు నాకు మడినేత్రంబుదరుమన్నది. ఏమిలాభియ కలుగనో!

(అని లోపలఁ బోవలెనుచుచ్చాడు.)

[అకోటనుండి నుండి, జయచంద్రుఁడు, ఇద్దరు భటులును, నలుగురు వారకారులును, కోటద్వారముయొక్క మంథలకు వచ్చుచున్నాడు.]

మంత్రి—అర్ఘ్య! నీదేవకాశికుని నుండినవి. నావీరు కృతకృత.

అశ్వగతి. కంగులవానిను బంగులు • కంఠమునేలమునున్
సంతసమిచ్చగ వాలుఁడ • సంతముగా నులియ
దెలికు రంఁదియే మితి • కిఘిమిదెల్పుమిమా
కంఠయఁజూచెగఁ మిమ్ములఁ • గొతుకెనాద్యుగదా.

జయ—(మంత్రిదెసఁజూచి దిచ్చామునో) సరివాగ్గిలే! నన్నీల దుభిదాదాశిలోఁ
వారకేశుదత్త. నాల్పిమకు నానంగతి విన్నవారీఁ గన్నవారీఁగూడ దిచ్చాము
కలిగినవలెదో.

శృంగ—అర్ఘ్య! లేమిటిచాల మేల? నాధ్యమెనంతనకు లేమనుభవినాఁడమున్న ప్ర
యత్నించెదము. కావున నాతోకంచెము నెలదిండు.

జయ—(దిచ్చాముతో)

భుగిరకోటి. భగిరఃకన్దనసన్నతుండు పశి • భాగగాఢ్యుఁడుపండినా
జనని భువనర కలచారు లకా • ల నేత్ర మిలెమా
యనుఁగుల్లెలు చంద్రితేభను • భాటి రత్నపురంబునకా
జననమొందితి ధీమతీ జయ • చంద్రితక నృపపుత్రుడకా.

వారకార—(తోడివారితో) ఈశండు రూపలావణ్యమాలలోఁ జయచంద్రుని జయించినవాఁడే!

రెండ—అందువలె యాశీర్వాదము నుచ్చివది.

మూడ—నెచ్చెలులారా!

ఓ. కన్నుముఖము హస్త చంద్ర • కాంతుల సంతతికెంతయు దగ్గ

ఓన్నునోటుకొంది జల • మధ్యమానందునఁ జొచ్చెబుద్ధు మ

న్నన్న విలాసమాసాబగు • నారయొక్కరము జన్మమధ్యమం

దన్నడు గాంచలేదెడల • నెన్నడుగల్గెన మిట్టిబాలనిక.

కుర్ర—మహారాజా! ఇటరాచనియేమి?

జయ—అమాత్యులెన్నమా! ననుచిరుగదానినముచ్చిమహా ముంపదలంచితవా!

కుర్ర—బాలకా! అయ్యది నా యశోహృదయము కాదు. నత్యుత్తరకుండగు భగవా

నరసింహారాయణునిచేత పాదచారియై యిటువచ్చుటకుఁ గారణంబడగితి.

అంతియేకాని నజీయెంతులకు గాదు.

జయ—(విచారముతో) నాయనన్న నేమి చెప్పదు.

సీ. బనకుండు నదీతయి • దినగండ్రిపురుష, స్వస్థుడౌటకు • జాలఁగుంది

బవనిహృదయమున • బలధిలోఁ జొచ్చె, నన్న నాచెల్లి • నజీ నెంచి

తలనరిచినమధ్య • మనకుఁ గొనిపోవ, నైవయోగముచేత • దా నెమడన

ముగ్ధులతోఁబుట్టు • ముచ్చివోనగనన, బలముల కొలుకునై • కొలనుచెంత

తే. గీ. కరుగ నెంచి యెగంగ మా • స్వబుడప్పియొత్తరిని కోటపరికింపువునిజాడ

బుచ్చియెడమంగనన్విరి • బుచ్చిపురుష, యకట! చెల్లెయలేమయ్యెనోయటయెందు

(అని కన్నులు నింపుచున్నాడు.)

కుర్ర—రానా! యోహారలకయినను గట్టి సత్తిమలు, కలమిలేములు కలుగుచుండును

గదా. అంతటికలమి మగములకు సంతసించి నేమి కనుటలకు విచారమొందిరాదు.

కెంటిని నమానముగా జూడవలయును. అదిగాక,

తే. గీ. మన్నభాస్కరాస్వయమందు • బుచ్చివచ్చి

యొర్చినకులెల్ల గట్టము • లొందికుడకు

సౌఖ్యము లొంది యేలె రా • జ్యమ్యుగాన

వారికి నీవు నుఖములు • వడయఁగలవు. •

12

యందులకయి యింతగుండనేల? ఇయ్యదిమీవంకపరంపరా నచ్చుచున్నదియేకాక

నాకోర్కెనెవేర్చిలేని మిక్కిలులుగట్టెక్కగలవు.

జయ—నానలయినచో క్షమచుగా నెవేర్చెద.

(శ్రుత—నివారముతో)

సి. ఏపార్వభౌముని • నెడయక చేచుట్టె, శనితక న్యాయస్థి • గల్పవల్లి
ఏపార్వభౌముని • నెడయక చేచుట్టె, నిలికిబట్టెపుచేడి • చిగురుబోడి
ఏపార్వభౌముని • నెడయక చేచుట్టె, ప్రాప్తసాహసరమా • భుగ్యగరిమ
ఏపార్వభౌముని • నెడయక చేచుట్టె, వానసుగమ్మలిం • భక్తకీర్తి

తే. గీ. యట్టి నుతములిం నడియింపలగువృత్తులు, ప్రపగలచేర మదిలేక • దశదురాజ్య
మంతరిడనాడికాంతంబుభ్యమందు, నిమగ్నమిచ్చునదిగనారెండ్రిప్పక మి
కావున నమ్మహామథావుని రాజ్యలక్ష్మికి మేమేర్పాదుకొన్న కాలిన్దయఁగికార
మెవ్వరయచ నీద్యుతిములోఁ బ్రకటింపిననో రాజ్య పట్టాభిషిక్తునిగాఁ జేయ
నెంచితిమి.

జయ—(ముఖవికాసముఁ జేయుచున్నాఁడు)

[ప్రనివారకుఁడు భావమంతికిఁజేటుమును దీసికొనివచ్చి మంత్రి కిచ్చుచున్నాఁడు.]

(శ్రుత—మయుఁడును, క్రిందలికృతచేత మాభాగ్యమునక

చింతలబాపక జేరితిలకున్ ||

క్రి.పతి||

భూచక్రూగ్రణి గనుననిగిరి

భూపుష్కరిగిరి బుధలోచనిగిరి||

క్రి.పతి||

మామయిభూకం మాకుఁజాడం

మాకిక నేజే మాటే కాదె||

క్రి.పతి||

వృత్తవశేన రాజ్యమిచ్చే

యచ్చితిథాలా మేలుతో లిలన్ ||

క్రి.పతి|| 14

[అని కీరటము వినుకొనిన బోవుచున్నాఁడు]

హాకాంత—(అంతఃపిహితో) అహా!

తే. గీ. పంబుగావ్యప్రసములు • ప్రియమిడుట

జిక్కిలకుఁజేసికొంటిని • ధిక్కిరించి

నిలయఁబాకిమాపకులకుం • కీర్తిని డెడి

పూవులకుఁ దాడియొనగూడు • పోల్కెగాదె.

15

రెండ—దాలుదాలు, ఇదియేనా నీసెనోక్తి పాఠకాంతరింక నెంతయోపితమగుట
లాదుదుని పరిసలమకొను పలుకులు వృథాజేరిరి. ఇదిటను.

తే. గీ. రాజ్యలక్ష్మిని జొందుట • రాజనుగుడు

సౌభాగ్యపంపక • సౌఖ్య మిడుచు

సెల్లరను దగ్గరికి ర • ఓంమనట్టి

యిందిరను బొందు నానిప్పు • చంద మబల.

16

మాడు—(రెండవవారకాంతి వైపుమాది బుగ్గలుపాడచుడు) చాలుచాలు నీదృష్టికి
కీజాలసంతసిందినాను.

చాల్ల—ఓహో! రాజ్యలక్ష్మియనుమాట నీ నామమునకును రాజ్యమునకును వ్యభిచయ
ముకలిగియుండుటచేతనా,

రెండ—ఎవరనుకున్నకోరికవారిది బయలుపుచ్చుకమానదు గదా.

జయ—లే. గీ. నాకుపట్టాభిషేకంబు • పీకతోడ

• చేతునందును దెగువతో • తెచ్చుమాట

“మంగళిళిపిధానత్వమె • సంగినట్లు”

లనెడునా ర్యోక్తిగదనది • నాగిగిగిల్లు!

17

శ్రుత—ఈరీతిని కలదిచ్చుట మీవంటి బుధాగ్రేసరులకు ధర్మమేవా? మీయరాజ్యదరి
పాలనకర్తులగునకు నే మే చేర్చుటచుకొన్న కాలనిరాజ్యములలో నీపాితార ద్వా
రమునుండే దైవము మిమ్ములఁ బనిచినాడు.

అదియునుంగా. లే. గీ. అనిశేషపు శిరముపై • నవనిరలము

మీయవలె మన్న ఖండలెల్ల • మోయగలరె

యలుగె భూభరంబును నెట్లు • యధిపత్రేపు

శిలరె మన్న నవమ • శిలగలరె.

18

(అని తిరిగియు శిరముపైనిది మెల్లరి మార్పుండినాడు)

వారలంతలు—లే జయచంద్రమహారాజా!

చందనామనము, ముక్తిమంగళము.

నుకేంద్రవైభవా బుధాగి • స్థాతిపాత్రేభూవరా

వరా యుక్తిహార భగ • శైలిసంహారహరా

హాద్యోమౌళికాత్మాన్నిద్య • హంసనంకభానురా

నురాహణరుల్యనాత్మేయ • శోభనానుభావనా.

19

తోటకన్యకలు. జయచంద్రమంగళము • నాయకమంగళము

ధియహినుననీలజాతు • మంగళమో

నయకన్యకమంగళము • నాథునకుం

బయకారునకుం కుభ • మంగళమో.

20

(అని మీదపైనులుబి నృసింహమును జేయుచున్నారు.)

జయ—కహ్య! రాగుగమస్తది.

ఉ. మందరూర! మీదగున • నీర చహ్నితి తానానమున
చాండగ నాటపాటలయ • పాపెనూరెడు జావీర కృతుర
మందర మెచ్చు నుక నటన • మగ్గురమున్ గమకైగలున్ బరే
నందము చాందుమస్తది • నంగ నె చుళుమురానినామదిక.
వారాంగనలారా! నృసింహచాల.

21

క్రుర—రాజాగారియ్యె సెలవుఁ దీసికొని మీమీమందిరములకుం జనుడు.

వార—మహారాజా! సెలవు.

జయ—మరిదిది.

(వారికారెలు నిష్క్రమించు చున్నారు)

జయ—(మంత్ర) మట్టేకింది

రేల. కలవు నామది రెండు కోర్కెలు • కామసన్నిధియాచ నీ
వలనఁ గావని యంటిజేనియ • వచ్చుదారిని బట్టిపో
దలఁచినాడెను నమ్మనీమది • దలఁచిం బయ్యెనదొక
వలయుఁ గావనఁ జెప్పెన న్నిను • వారికొనదిగాగోరీ!

22

క్రుర—రాజా! మీ యిచ్చకు వచ్చిన లెటుంగన వరికొంచువాడను. అని యెద్దయో సెలవొసంగుడు.

జయ—రే. గీ. ఇమము చెట్టికిఁ జదిలి • విడిచిమంచు

బలములను జేగఁచోక్షేన • ముట్టటాకలి

తమఁబుచ్చు దుక్కలుపై • దండునదల

కాగ్యముల రెండుదనినుచ్చి • నువనుజొచ్చ!

23

క్రుర—అర్థా! అదియెంతపని. ఇట్టచే రెమకోర్కెలు నెఱవేర్చెదను. రెండుకోటలొ విడిచోవుచుము.

(అని యిరువురు నిష్క్రమించు చున్నారు)

రే. గీ. అపనిచున్నద్యుకోట య • వంకకాస్త్ర

వయ్యకు నూర్చి కమ్మకై • పరులుపల్ల

యలము నుకది మంచురామ • యాఖ్యచేర

నాయఁబడి నిదిధూమికై • వరలుగార.

25

లాల్ గొహారు

అను

జయచంద్ర చంద్ర రేఖా విజయము.

సప్తమాంకము.

ఉద్యాన వన విహారము.

[పాత్రులు బంతులుచూలించుచు నొకరినొకరితోకడ పర్యవేందుచున్నారు.]

కమల—(తోడిపాతితో) ఇప్పుడెన్నిగంటలయినది.

రేవతి—సాయంకాలము వాడుగు గంటలయినది.

కమ—ఓ సచ్చెలులారా! మనము చెండ్లాట మోనినది యీ పుష్పవాటికలకు నీరుపోయవలెను.

రేవతి—మంచిది. (అని బంగారుకలంబులు చేతితోఁబుచ్చుకొనును)

రేవతి—అక్కా! వాకామెలకల శిశువు బ్రాహ్మణముగాఁ జెప్పెను.

కమల—మంచిది.

సీ. కేసరి మధ్యలో • కేసరి యయ్యది, తిలకపువాసిక • తిలకమనియె

అంబుజవనశో • యంబుజమలది, చంపక చరిమి • చంపకమిది

కల్పగంధర్వయీ • కాశిమణిమ, నుజునూనాతర • గణికమిది

పాండ్రకలోదయ • పుండ్రకమియ్యది, నుమనఃమనోహరీ • నుమనఃమియ్యె

రే. గీ. అల్లదేనాడు కరవీర • యామ్రునిల్వ, నకుళవంశాళి • చాండేయ • వనవజంతు

పాంజాతికస్థంధిని • శారదాది, పుష్పస పరాగములతో • పాశ్చేనంగు.

అదిగాక.

లయగార్హి. చెట్లలో సాల మర • యల్లనను పాంధులకుఁ

జల్లనను నీడలేదు • మృదులెల్లన

కొల్లలచే మల్లకమ • రెక్కకదింజమమ,

నల్ల బడరీనకు • వల్లరినులకూ

మల్లెలు సమీరణము • మెల్లలు సుఖాజి విడు,
 లెల్లను సువాసనలు • కెల్లను గడిమ్మా
 యెల్లడలఁజూతినను • వల్లరిలు వల్లులును,
 నల్లకొనియున్న చాద • రిల్లు గనుబాలా.

(శీర్ష పోయెట సభిగయించుచున్నారు)

లయవిభాతి.

లోహిణి— నెలర విరళాజయల • లలిఁ దిలఁగించు మది
 నలాదెసఁగొమ్మి యల • మలకునిరుకయ్యెక
 కృమ— మెలఁతచొదరిచ్చ మన • యలఁతనువాపుటకు
 నెలఁత నెలఁతయ్యెగదె • ననినపదియోసా
 మందరి— చాలఁతిమరుకేడిది • చెలువనుగునీకునిటఁ
 • గల లఱలువల్లరిలు • జలేదిలిగ నుండెక

(అని కృమలను జరిపించి మన్నది)

కృమ— చెలివయసుగుబ్బలన • వలపుటకొండెగవఁ
 గలయు టదిగొనెల • నిలుకులేక నేలన్.

(అని నవ్వెచున్నది నోడివారు నీటిలుకొట్టెచున్నారు.)

కమల— మీమీవరిచోసమలకేమిగాని.

నీ. అకిసంబనులక్ష్మి • కంచెలకై నెడి, పొరికిరఁగు కుం • పటియవంగ
 మరలుకొన్ననులును • మరకుఁబోరాదెగ, పమరభూమినిగాలు • క్షతజ మనఁగ
 గగనమండపమును • కల్యాణవనశికి, సింశారముగఁబూయు • శీగురవఁగ
 మాచల్లమరులకు • సాబగుగాగన్వించు, పూచినతొరుగు • పూతయనఁగ
 అ. క. తోవయనైనైరా రెంఱోయజమిగ్రుండు, తనరురాణిపొందుఁగలఁపు పొచ్చి
 వడిగఁ జరితోడఁపక్కిమసొంద్రంబు, తీరుచుం డెగనుఁడుఁచెలియలార.
 కావున మనమానించరాదు. చెంట నేపూవులఁ దునుముకొని యింటికేబోవుదము.
 (తోడివారు) మందిది. (అనికలము లచ్చటనుంది పుష్పసుచ్చములగోయట తెం
 దలుపెట్టిరి.)

పాదుగదిరగద,

కమల— రామరమ్మిటు గుండెమ్మల • రాదరా జియఁడుండెగాంచుము
 (అని చెలికెల్లఁజూపుచు మల్లెమ్మలు గోయచున్నది.)

రేవతి—శ్యామచామగ్నివాళిగక్తము • సారి సౌరభమెంచుమెంచుము
(అని పగడపుఁగాయలనుగోసి శ్యామలకుఁజూపుచున్నది.)

మందరి—బాల బాలసమీగఁబడె • సోయపాయముగా నలందెను
(అని బాణిమాలను ముద్దెరిగెలను జూపుచున్నది.)

మణి—రీల రీలపగ్గిసూనముర నన • రీలరీలగఁ గోయుమందును
(మందరితో ననుచున్నది.)

కమల—చెలియచెలియగంధఫలించె • చెలిగి చెలఁగు చునుండెఁగనుమది
(అని చెల్లెలకుజూపుచున్నది)

రేవతి—చెలవచెలవకుఁజూడుసంపెంగ • జలుగుజలుగుకలఁబూ చెనమ్మది
(అని ఆకిరైన కమలకుసంపెంగచెట్టుఁజూపి పూవులు గోయుచున్నది.)

శ్యామ—వానివాసురొపారిబాధయు • వన్నెవన్నెలుగులకు శ్రేయము
(అనిరోహిణికిఁ బాదబాధభూజమును జూపి పూవులుగోయుచున్నది)

రోహిణి—చామజ్యోతిశేషముగఁ జరి • జాతిజాతలంగోయుమందుము
(అని శ్యామలకుఁజూపి జీవానపూవులుఁ గోయుచున్నది.)

కమల—చానకాకారోత్పలఁగగఁ • బాలచేలగు నూనముర నిది
(అని పువ్వుములు న్నఁజికిన్పుచున్నది.)

మందరి—వీణగానాదివోదిసి యీ • వికవికంబులు నాదిమదిఁను
(అని రసాలసాలమీదిగోయలనుఁ జూపుచున్నది.)

మణి—మరుననవనని యాభ్రాణించుము • మరునకురువనువాసనంబులు
(రేవతికి మరున మరున పరిగినిగోసి యిచ్చుచున్నది)

రేవతి—పదపదల్లగఁ పట్టిపాడుము • బాలమాలిపువ్వుచయమును
(మణిమాలను కొందెముదూచును దీనికొసదోహలలిపువ్వుముల కేతికిన్పూపుచున్నది)

శ్యామ—చారుసారిసమాఖ్యము కేరెడు • పరిసరిసనిగిదిమని మదిగను
(అని రోహిణికి దిమనముగోసి యొప్పఁజుచున్నది.)

రోహి—దురభాగుల నడకదిగ్గెడు • తోయ్యగియ్యగి దులుమురులుమున
(శ్యామలకు దిమనమును గొప్పనమంచుచున్నది)

మందరి—నీర్వినుద్భేదములుచేటులు • చెడి విడకకానుగొమ్మిక
(అని మణిమాలను పువ్వుచయముచే గొట్టుచున్నది)

మణి—యత్పైదెట్టుగిరితినుంటివి • యాగుమానుడు నాలోపరసమె
(అని పారిపోవుచున్నది)

శ్యామ—యేదియేదిట! తిరుగునా నా యేటుకేటుకు పొరిపోయెను

(అని నుండరిని బుచ్చుమలచే గొట్టుచున్నది)

నుందరి—మీదిమీదికి వచ్చుచుంటివి యున్న మున్ను నున్న నున్న కలునిలు

(అని శ్యామలను నిరులచే గొట్టుచున్నది)

శ్యామ—మాటలేటికి చేతనైవదో మామమార్గంని తిరుగుచోమము

(అని నుందరిని తిరుగుబుచ్చుమలచే ముక్కుచున్నది)

నుందరి—పోటి మాటిగ మావమున్నది మీటి గొట్టవనింను నిల్వని

(అని శ్యామలను మఱింకొప్పున్నముచే గొట్టుచున్నది)

శ్యామ—కాలుగారిని పిల్లలవది గంతులకులు పైచిలలో

(అని కోసముతో నుడికిపోయి వెల్లుచున్నది.)

నుందరి—పొలుమాటిని పల్కులేటికి పట్టుబట్టుము నాలోచనమే

(అని కచ్చడిసియుగట్టుచున్నది)

కమల—తాగుతాగు దిటిటివాక్కులు తప్పబొడ్డులు గానమండగ

(అని నుందరిని మోకముగా గొట్టిపైచిలుచున్నది)

లేవరి—నాలుకాలును కంఠలోపల సకనము క్రిందములు లేకిరి.

(అని శ్యామలను మోకముగా గొట్టిపైచిలుచున్నది)

కమల—(తోడివారికో) అదిగో! మాతామహను చంద్రినాటి నంటకములం దిచ్చుచున్నది. మనమా పూసోచుంటు వెంగటసూయ్యునుముగ్గును.

తోడివారు—మంచిది. (అని యందలుల నూర్చుండిరి)

చంద్రినాటి—(చక్రివేంది) అమ్మ! ఇదిగో! తిమింజములు మీ సవరిల్లో గారు యిచ్చినారు.

కమల—చెలియాల పిని దీసికొనుము.

లేవరి—మంచిది. (అని తీసికొని) యీపెట్టుమిగిలాయి యందల యెవరికి ?

చంద్రి—మీ ముక్కగారికి.

లేవరి—(అందరికి విచ్చుచున్నది)

చంద్రి—అమ్మగారు తప్పగారమ్మని యానతిచ్చినారు. వెలచంద్రినాటివారు.

కమల—మరచిది.

చంద్రి—(విచ్చుచునున్నది.)

శ్యామ—(మిగిలాయిచేతిలో పట్టుకొని నుండరినిచాది)

దం. కలఁపగనిదుచాచులకు • దధ్యముపాటిగ మన్నదే కదా
యిలవయి రెండుపట్టవరే • యాడగు రూపమువందు గాని యిం
దుల నికిమాకు పేర్లునుమి • తోరము గాఁగను పన్నెకాండ్రకున్
గలుగఁదెలియురన్నెదము • గాంచినవో నెదయందు నుంచినీ.

నుండు—(కొంచెముకోపముతో) ఔనాను.

ఉ. ఎచ్చటనున్న పూవునోచి • రిండులయందున సంకుగొంచులన్
గచ్చన గొంకదేవళము • నుగిచెల్లెను వాడువానమీ
మచ్చర మెచ్చి పేర్చెదవు • మాటలు శేర్పిరి నందుచాలు పే
వుచ్చటికంటికిఁజిఱుచి • పుట్టుటకంఠెను బావుపేలకో.

(అందరు నవ్వెనున్నారు.)

కోపి—ఏమిటి మొన్నటి సాయంసంగ్యవేళ,—

ఉ. కచ్చలుఁడిదోపఘట • ఘల్లనియందలు మోయిఁ బైటలో
మచ్చరవాదినోయిఁతుతి • నుంపుగ నాట్టమువాడమందరున్
మొద్దుగ మొమ్ముపైటయి • నవ్వెను పీఠన మాటలాడకన్
వచ్చుట నీదుచ్చేటిట • వాఁక మాచెడు నా రెఱుంగరే.

మణి—మొన్నటిసాయంసంగ్య చక్రింపయేల నిన్నటి మధ్యాహ్నకాలమున రెండవ
యామమువేళ,—

ఉ. వాదినమొమ్మతోడఁదరి • వాఁకకమ్మలతోడఁబంతున్
పడినకొప్పుతోడఁమెయి • పడినసొమ్మలతోడ యార జ
వ్యాదెడుకొనుతోడఁనెదఁ • వాదిన పయ్యెదతోడ మీనునం
నూదినఘోరితోడఁగిను • గొంటిని పూపొవరింటి కెంగటన్.

క. ఆమాపురేఖ సాగినే, వారలుగిన్న నిజమియూ • పరిమాయులల్
మోకరవ్రాసెముచే, వీరిలింపనరెనందు • నెందరె మదిలో.

కవరి—ఇవీ. పిచ్చితరేక వికడుపుల్కుతనంబుచే నోటికిఁబచ్చినట్లు మాటలుపేర్చెద
రే! విన్నకుండును. పుట్టినది యాడుపుట్టక కదా!

కము—నెల్లెలకేవల! నానాఁక జలవలమని లాగుచున్నది. దాహమా మిక్కుటముగా
నున్నది. ఇక తరము నిలువనట్లు తోయిమిన్నది.

(అనిపరున్నది.)

కవరి—రే! కోపిణి. మాయకాదీ మిక్కుటముగా కృష్ణగణి యున్నది మ
మలందినుకొని గోక్కులువచ్చు.

లోకి వెళుచుంది. (అని నిష్క్రమించుచున్నది.)

రవరి—(నిరారముతో) ఓసభములారా! మాయకృష్ణనోటమాట, కంటకాత్మలో
యే పడియున్నది. అదియేమో కారణము తెలియదు.

(అని కన్నీరు నింపుచున్నది)

చెలికలైలు—అహ! మరణకావకములకి చిహ్నములు గాన్పించుచున్నది. ఎంతలో
నెంతకష్టపడకపోయెను. (అందరు నొక్కసారిగా)

ఁచారలారా. ఓసభసభసభ • చానిపోనమేలకు

ఓసభమెలాదిలే • కానవిడంగా మముక.

సభ

2. చిన్నకాటమండి నిక • మన్ననాలో కాదంగా!

జన్న కమ్మరాని య • వున్న నీతోయారకక. సభ

12

3. పోలుమరివట్టియా • కేల పితురియగా

తూలపాన్పు కేసినా • కూలైన మార్కకక. సభ

13

4. పంకమేల నేయిలే • చింత దీర్చగా మముక

గాంక కేసిరించు • చెంత కేర్చుకోవలెక. సభ

14

మనీ—మన మెంత విచారించినను బాధ మేమి?

రవరి—(కముల వైచిత్రి) అక్కా!

5. భువనలోల నిన్ను నది • కాంక్షను తెంచెడు తండ్రి యావయి

మనులయై కట్టుకొనకుల • మానినికో చరియించు లెట్టునే

నమ్రున నీదుపొదకుల • పార్శ్వములో విడవాడకుంటి నా

పనటుల సాంద్రమందు మము • వైచిత్రి నీనివిల్పు లెట్టుకో.

15

అదియేనుంగక.

6. జనవిక్రీంకెనకు ని • చారము లేకుండ, నమ్రున తెనిచెగా • నాదుత్త

మాతపోయిన కాల • భార్యగిగానిన్కిరి, ననయించువోనలే • మనదులెక్కి

పడలివోదని • జడకాటి నీమాట, లెంతక నడుకునే • యెన్నడైన

భావముగా నీయొడ్డ • ప్రకృతియేకదా, పనులుగానిండు • చంద్రముఖులు

అ. బ. కలకల! నినుచాని • యెటులకేలెండు నా శరీరము కిశోరికలదవురి

శరీర! నమమము • లేటికి నా మెతో వారి నన్నుగూడ • అరికేర్చు.

ర్యామ—అమ్మా! యేలఁచారించెదవు.

లే గీ. అప్పుదీతన వస్తు కె డ్దానినైన
పజ్జిపేటిక నిడిముద్ర డ్దైచి కదిల
పరచిననుబోక మనము గ డ్దప్పగలమె
సఖ్య నీటఁబోయినచాప డ్దచందమును.

17

కాబట్టి నీమధుమునుబాలింపు, ఈమె పిమ్మూరిత మైన మిత్రాన్ని దినినటుల నా మనంబునకు దోచుచున్నయది. లేకున్న యింతలో యంతపని జరుగదు. ఈసంగతి మీ నాన్న గారికి కుర్రతపరచవలెను. లేమియు యిచ్చటనుండిన నీవిచారముమావ్వ మా శక్యముగాదు. (అని యామెహస్తమునుం బట్టికొని లీనీకొనిపోవుచు ముణిమాల, నుందరినైపుఁజూచి) మీ దిచట ధిడ్రయగానుండుడు. వానామలను బలిచెద.

(అని లేనతితో నిష్క్రమించుచున్నది)

నుంద—అన్నమ్మా! చెట్టికి పాటియను చచ్చామెస్సెయ. కానిరొగుగట.

నీ. ఆచమల మహా డ్దయ్యనిమున్నబో, ఈణిమై కక్షించు డ్దగఱు కెడ్డి
యెంత ముక్తమునైన డ్ద మంగనమున చాచ, పజ్జిపేటికయనఁబలుకెట్టి
యడ్డనిమను మహా డ్దయంకారముబాధ, భాస్కరకాంతిమై డ్దపులుకెట్టి
యచ్చాపిహాకేళ్ళ డ్ద స్వేచ్ఛగా మాటాడు, ఘనుల పాల్గొనిగింప డ్దకెట్టి

లే. గీ. అహహ యిట్లనుభించుకొన్నదమయి లేనగు కేవలముకన్న మునునల నెల్లడు
కరుణతో పోగొనికొమ్మెంక మలఁచానీ బ్రతికియంటిని నిష్టనఁద్రుమిల్లు

మణి—నుందగీ! యంతలో నీమె కిగఱులేవియగుటకు గతం దెచ్చియో నీకుఁ దలయునా?

నుంద—నీళ్ళ! నా లేమియుఁ దలయదు.

మణి—ఈమె సవతిత్వయాగు చిర్రిత్రా పన్నుగడవలన సమసెనిని నిశ్చయించెద.

నుంద—ఎట్లు.

మణి—చిర్రిత్రా కమలకు సవతిత్వయాగుటచేనను, జనకునకు నీ కమలయందతి క్షే
మతికయంబు లుండుటచేనను, కేవలియం దించుక చాలి తప్పువుగా నుండుటచే
తను, నామెచే జరిగినది యొచ్చెద.

నుంద—లేనకు అటులే కలంచెద (అని యిటునటుకొచి) అదిగో వానామల క
చ్చుచున్నారు.

పాపాత్—(ప్రకేపించి) అన్నన్నా! చిర్రోరేమహిమగాని మతీయొకటిగాదు. అకట పవిత్రనమందుయెంతపడజాలిపోను లోక చనిపోరాదు.

మఠి—(వాచకులతో) ఈమెను బహులాగ్రిహా ధర్మబద్ధ కాలకుంగొనిపాండు.

వాచా—మంచిది. (ఇది యామెను వీడుకొనిబోవుచున్నాడు)

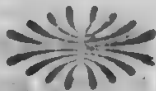
(నుంచుకొనిమీదలు నిచ్చిమించుచున్నాడు)

తే. గీ. కొమరపురపాలకీషేషు • గోపతాల

వరప్రసాదబద్ధకవిర్య • వేదమండన

యోగ్యు నెకది నుంచరరాను • యోగ్యువేర

చాగ్రియబడె నిది భూమిపై • వరలుగార.

లాల్ గొహారు

అను

జయచంద్ర చంద్ర రేఖా విజయము.

అష్టమాంశము.

జయచంద్రుని కోర్పు.

(జయచంద్రుడు, కుగ్రహస్థ, వారాహరాత్రి కేటరాస్త్రముగా
నిరుపగ్రుల మంచుకొని సింహాసనముమీదఁ గూర్చునియుండు)

జయ—మంత్రిపుంగవా! నేటిదినమునఁ దీర్వవలసిన తగవులేమి?

కుగ్ర—దేవా! మానవసర్వ గారాముపట్టికి విషమిచి చంపివచ్చి యాచరామచరితిన చంద్ర
మణిలేదు కదాంచవలెను.

జయ—వాదివ్రతీతాదులు హాజరయినారా?

కుగ్ర—దేవా! హాజరయినారు.

జయ—అయినచో చిలపింపుయి.

కుగ్ర—చిల్లము. (అనిబంటుతో) పీఠీధియపక్షములవారిని హాజరు పెట్టుము.

బంటు—చిల్లము. (అని వ్యాధిము దడకువచ్చి) మానవసర్వ! మానవసర్వ! మానవ
సర్వ! (కేటరాస్త్రముచున్నాడు)

మాన—చిల్లము. (అని రాజానెదుట నిలవఁబడుచున్నాడు)

జయ—నీదేవా! వాదిని.

మాన—చిల్లము.

జయ—వ్రతీతాదినిగూడఁ బిలువము.

వారా—దేవా! అమృతామృతములుచే నామెత్త నేరహలోచనమునునడుమ నా
మెత్త రచ్చకు విడిచివరాదు. అందులకు భరింపవలసినదెమిది?

జయ—వానికోపామృతముచేయి.

కెయ—వాని వ్యాధిమునస్థుఁడొకడై యిష్టామృతముచేయి?

జయ—చోనిమ్మ. వానివాన్మాలానందర మామెను రప్పించినది యందునడ రప్పించెను.

కుమార—(మానవశక్తితో) ఓయీ మీరెవరైనసాక్షులున్నారా ?

మాన—ఓయీ, దేవులవలన కోమటి గలదే.

కుమార—హాహాయివాదా ?

(అంకిట దేవులవలన పరీక్షించును)

మాన—దేవా! యీరేదే. (కుమారపురుషుడు)

దేవ—(మానవశక్తిచెరిత) హా! మనలనిన లంచమిచ్చుచే భజనము చేయమన్న శకునివు నెప్పిచ్చును.

మాన—సాక్షిమనంతరమున రప్పరి యిచ్చివేసెదను.

దేవ—శకుని సాక్షిమనంతరమున నీవునెప్పిచ్చునాపెద. కోమటి సాక్షిమని యొంకరి గ్రహించు.

అంకిట—(దేవులవలన) యీదేవులవలన రప్పించును.

దేవ—మంచిది. (అని దేవులవలన రప్పించునాడు)

అంకిట—(రామాయణము దేవులవలన నీరిచ్చి) శకునిపై నిమిగ్నము.

(అంకిట శకునిపై నిమిగ్నము) ముమ్మడికి దేవునియెగురు. అను (అంకిటపై నిమిగ్నము) న్యాయముచేయునాడు. అను.

దేవ—ఓ, న్యాయము దేవులవలన!

నారా—మానవశక్తికుమార యీ సాక్షిమనగా మృతినందుటకు గారగమును?

దేవ—విమలారితమును మిరాయి భజించుటవల్ల.

నారా—అదియేమి కల్లు పచ్చివది?

దేవ—చంద్రమునీ కల్లుటవల్ల.

నారా—చంద్రమునీ కల్లుపచ్చివది?

దేవ—(మానవశక్తితో) ఓ. శకుని. చంద్రమునీయే వ్యయముగా గొనియెంచు విషయమిది ముందెవచ్చును.

నారా—దేవులవలన! మొదట ఓ. కరుణాకర. కాదు చంద్రమునీయని పదించుటకు గతం చేయి ?

మాన—(మరొకవసతులు పరమమున నున్న రప్పరిపాటుతో) ఇది! సాక్షిమన రేదేవులవలన గాదదేదనునాడు.

దేవ—అయ్యో! వేసేనున్నాను ఓ. కాదు. రో. లేదు. ఖ. అవును. కాదు. లేదు. అవును. అన్నానామీ? అయినకుమింపుడు. ఒకటి కంఠమొందుచున్నది. చివరనూటయే సక్యము. ఇంక సాక్ష్యమియ్య బాల.

(అని గడగడపడకుడు బోనుపైనుండి దిగబోవుచున్నాడు)

కుర్ర—టా! దేవ సాక్ష్యమానంకరము గాని బోనుపైనుండి దిగుటకు వల్ల గాదు.

దేవ—సరిగా నిలుచున్నాను.

చంక—ఓయిభయమేల? అబ్బపు సాక్ష్యము కనుకనా! సరిగా వాలోదింతుకొని. పైపట్టుకు.

దేవ—మీరెట్లుగ్రహించితిరి.

కుర్ర—ఏమోయి అటులను చుంటివి?

దేవ—దేవా! యేమంటివి?

చంక—(కోపముతో) వీనిసాక్ష్యమింక బాలు. లోనుబోతునానివలె. శ్రీరామన్నాడు. కొట్టులో బడవేయుడు.

కుర్ర—(బంటుపైఘోషించి) వేగమే వీని కాలాగృహమందుంచుము.

బంటు—చిన్నము. (అని వానిని దీసికొని పోవుచున్నాడు.)

దేవ—అయ్యో! నేనున్నా కార్యమిచ్చినందుకు కర్మగానన్న గొట్టులో పెట్టవలసి వచ్చి. (అని బంటుతో నిచ్చుమించుచున్నాడు.)

చంక—చాలు. వానియొక్క సాక్ష్యమననము లేకుండ్లగనే నిజము లేదనిది. వాని యైన చిత్రరేఖను గూడా కొట్టులో బడవేయుడు. పరిహారైన చంద్రిమణిని యొక్కసారి వినిపింపుడు.

కుర్ర—(బంటుచేజఱచి) చంద్రిమణిని లోడ్చొనిరమ్ము.

బంటు—చిన్నము. (అని చంద్రిమణితో పరవేళించుచున్నాడు.)

చంక—అయ్యో! మీరేను బచారణచేసది. మీరు గెల్చినారు. గాన. మీనివాసమున కుండ్లండు.

చంద్రి—(విచారముతో) నాయినా! యింక నామందిరము మరలసందర్శిమి?

కుర్ర—వీనుమ్ము.

చంద్రి—(విచారముతో)

నీ. నరనడగ్గని గదా. సయముకుండెనట్టి, కత్తువుకావీకు. కావీనయ్య

మగతులుదునిమెకు. బలమును కండ్ల, పగ్గెనుకుగానా. భగవినయ్య.

రతనంధ్ర మైకాంతి ♦ రాజ్యము జనుచంద్ర, చంద్రరేఖలకు నీ ♦ జననము
 పురుషునిదర ♦ భావంబుగానెంది, కలమై చూచని గరితనయు
 తే. గీ. బ్రహ్మవాసినివాసిని ♦ ద్విపుంగవక మె, యొకరియొంటునదానియొంటుగాక
 నింజలకుగూడ తాదైతి ♦ నేమనందు, కల్ప! నాజన్మమింకే ♦ గాల్పనమా
 దైవమా! ఆనాడు చుట్టులుడు ఏమియునింజని చిట్టలను గాననమందు, గడగేర్పు
 మని యానొనొనివచ్చును ప్రభుకుడైతే నీ వారానిలో బడిరినిగద. ఏల జాలి
 చాడ్ర చేతిలోఁబెక్కిరి. తిరుగ పారానాంబున జొంక నీరానా నొడ్డుమకల
 యను నామంబును మారుకేను గన్పించుకొని దానిగానుంటి. ఛీ. ఇట్టి యిక్కట్లు
 లకు లోనగుటకు కావోలు. ఇంతనేమిట్రుకుకు. (అని విచారించు చున్నది.)
 జయ—నీమేమి! మరలనొకసారి యిప్పుడెట్టి వాక్యంబులు వాక్రుమ్మును.
 చంద్ర—మహారాజా! నేనేమియు దప్పులు వచించలేదు. నాప్రభువును గుతించినిం
 దియి కొనుచుంటిని.

జయ—అనికాదు. మరల వివరలెనని తాత్పర్యమున్నది.
 చంద్ర—(విచారముతో తిరుగ)

“నీ. సకల సర్వభాగం ♦ సంయితుడగునట్టి,
 గర్భపురాధీశు ♦ రాజనయుక్త” (అను పద్యము చతువునున్నది)
 జయ—(సంహారనమచుండి దిగి వచ్చిని గొంగొనించుకొని)

ఆహ! నాపూర్వప్రజ్ఞాసంచిరంటా.
 మ. వనమధ్యంబున జంతువులందు బలితో ♦ సైకంబు మమ్ముంపఁగా
 వనమధ్యంబున నీవుజొచ్చితిగదా ♦ ప్రాణంబులం బాయఁగా
 వనమధ్యంబున దైవయోగమున కీ ♦ వంబుల విడక నోయికి
 వనమధ్యంబున నీవు జాలరుటచే ♦ బట్టం బడం బుచ్చుకా.

అతియనుంగాక.
 మ. కలకైవస్ నినుజూతు నంచు మదిలో ♦ గాంక్షింప వీలేది యా
 జలరావీ వృకుట స్వము వృకుటం ♦ జంపంగనంపింతుల
 దలఁపవచ్చునె యెన్నఁదైనదియగ్గ ♦ దర్శించుచొండ్రుకున్
 గలుగవచ్చునె యెల్లదలైద మహా ♦ కంపారిమాడెగదా.

మంత్రిపుంగవా! మహిమభాగ్యంబు కరెకన్న జనని గన్ములాకఁ గాంచుటగలిగె.
 దైవయోగంబునకు నసాధ్యంబు కలవా? ఇదియంతయు మాఘగానున్నది. మాచెల్లె
 లుకూడ మమ్మును కలసికొనుట యొక్కటి యున్నది.

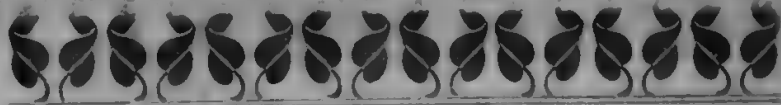
చంద్ర—భూమరా! చెల్లె లేమయ్యో?

శ్రుత—రాజా! మీయంబు గారని తెలుసుకొన్న కరువాత యిచ్చట నా మేను నిల్చుట కష్టంబుగాదు, రండు పోదము.

జయ—మంచిది. (అని యందరు నిష్క్రమించుచున్నారు.)

తే. గీ. పృథ్వీ మారన మారన • భీమనాభ్యు
 నుమతి నీకయాద్యులభ్రాత • కొమరుడైన
 యలఘు నుకవి నుండరరామ • యాభ్యుచేత
 వాయుబడె నిది భూమిపైఁ • వరలుగార.

లాల్ గొహారు

అను

జయచంద్ర చంద్ర రేఖా విజయము.

నవమాంకము.

[ప్రేరేకము-రత్నగిరి, దుక్కలని కుటిలాలోచన సభ.]

(దుక్కలఁడు, దుక్కేష్టఁడు, దుర్బుష్ఠి, మతిమంతుఁడు, సర్వసేతుఁడు, జన్మావసీంగు, నారాయణసింగు కూర్చుని యుండఁగా)

దుక్క—జయచంద్రుని యుద్ధవార్తాపత్రిక వారము దినములక్రిందటనే జూచి యుంటిరాద. చమర నన్నాచులు గాక యేలయూరకుంటిరి? మీయూహ లేవియో తెల్పుఁడు.

మతి—రాజా! మీకాగ్రహము వచ్చినను సరేకాని.

అ. బ. నిజము జేత్రఁ దెలుంగు • నీరు పల్లమెలుంగు
ననెడు నార్యులల్క • లవళు వినమె
యెన్ని కష్టదయుము • లెనయింది నను గాని
కుదకు చాలుఁడు నుఖ • మొదవునుక్కు.

1

అందుల కుదాహరణము కావలెనంటివా.

తే. గి. మున్ను దుర్బోధనాధులు • చన్నరారి
చన్నికలు పన్ని యటవుల • పాలుఁ జేయ
పాండువంశజ లేలరే • ననుభయెల్ల
నంచ భారతకథ లెఱి • గించ వినమె.

2

కావున యిక నైన నవ్యాయిత్ర చక్రవర్తనము మాని, యాతని తండ్రి రాజ్యము యాతని కొనంగుము.

దుక్క—కం. పుట్టినది రాజవంశము, పట్టణము నిర్వహణ తాను • బహరంబున నక
నిట్టంచఁగవలె సంతకు, నిష్టలమిది నమ్ము మింక • నెట్టకలె.

సత్య—(స్వగతమున) అదియెంతవని?

నారా—నృపా! లే. గీ. పల్కవచ్చు పెన్ని పగి ♦ ల్భయలునైన
గల్పమవిచేయు కేలాటి ♦ ఘనులైన
మున్నరాజ్యము మీరు ♦ కొన్నరీతి
నిలుంగమే యిటుపల్కెదా ♦ నృపవరేంద్రు.

సత్య—పృథ్వీ! యిటును.

ద. కవలముఁ బన్ని రెనడుమ ♦ గాథముగా నిడురించుచు మా
నృపతిని జంపి రాజ్యరమ ♦ శేరితివంతియెగాక యిట్టి
కపథ మదేలచాలకుని ♦ పంగర రంగమునం జయింతునం
చిత్తడ లుగంగఁ జొఱుచు మ ♦ నేకడ నిల్చెను మున్నభూపరా.

దుశ్శి—సచివా! ఇంచుక మంచిపెట్టెలుయోచించక వచించుచుంటివి. ఆ పృథ్వాకరుండు సుకలజన నకరుండు, రాజ్యాధిపతి, సకలవైద్యమారని పద్మయి యుండును. నేను యుంటిరిని కావున న్నరాతేరింబున నిర్దళబోయెడు వానిం జరిమార్చవలసినవై. ఇప్పుడెన్ననో యాజయచంద్రుండు నేనును సమానముగాపోరాడుటకుఁ బగిన సేవ యున్నవారమే కదా.

దుశ్శి—(కోపముతో)

క. ప్రియదళింబము పొచ్చుం, పల్లలు లేటిలులవాడఁ ♦ చగునేనగరే
నీల లేకఁ బల్కెద, వెన్నవరింపగఁడల్పి ♦ లేమిటి యొక్కో.

జనా—(కోపముతో దుశ్శిష్టనిజూచి)

క. బేరా గర్వమదాంధకార యిటు యు ♦ క్తాయుక్తిము ల్లావక
కారులే శ్రీలేడ వేల మానచిత్తనిం ♦ గానిమ్ము ప్రారాగ్మయీ
సారిం పైరణచేసివాడె నిక నీనా ♦ మంతము న్నాని నీ
నోరెన్నునుక నూరకుండ్లు మిటకై ♦ నోరెత్తినంజూడుమా.

[అని ఓడికొలెం గనపరచుచువ్వాడు]

నారా—(జనాస్థనసింగు పైఠాచి)

ఉ. మాకుండు దుశ్శాకి కను ♦ మాలుండు మాకుండు నోరైతే చం
దాల స్వభావముం దెలియ ♦ పంతుగఁ జేరిన నేమి ముక్తుం
దాలము పిధిబోవ నెను ♦ దాయుచు న్నలునాచి గామి కా
మాకాలము లెట్ల నేకమయి ♦ రోదనిఁ జేసిన గొప్పవోవునే.

దుశ్శే—ఓరీ ! రాజవోహులారా ! హీననంక సంభూతులారా ! వియ్యచ్చకు నచ్చిన తెలంగున మచ్చరంబులుచ్చుచు చుంటివిదా. కానిమ్ము సమయమునమ్మ నజకును మీరాండుమాటలకు నొడియ్యెనలెనె.

(అని వాగలనైపు కోపముతో జూచుచున్నాడు.)

కారా—భుజంగపురయార. ఒడికొగ్గకన్నుకొడ యొక్కింతమమ్మా

యెడనోనీవు నేడియ్తి యెవ్వచింపక

దుశ్శే—

పాడించేరుమే మొక్క యూతకంబులో

జనా—

నీ గడింకమ్ము లేలెమ్ము కొటిల్లయ్యి.

9

దుశ్శే—ఏ ? మీమికోగ్గంబులెల్ల చెల్లడి చేసికొనియెదరు.

దుశ్శే—ఓదురాత్మా ! (లేచి) పట్టనాథ వృత్తము.

ఈమారునీలాగు దుశ్శుచలంబులొ నీ లేకులాకంబులం దాగియున్నన

భూమికవాడీక లక్ష్మీకగారీక ముఖ్య స్థివారింఛినం వీర దుగ్గింతున్

నా—చీ మాటకు నేటికి కూరుండన నిల్చి వేయంగ సంగ్రామము నేర్వగరమ్మా

ఈమాటలేలావృథా శ్రీలుకెలావి హీనాత్మనాదా నిజంబాడరాదా.

(అని నిలువఁ బడుచున్నాడు.)

దుశ్శే—(కత్తి గిరిగిరిధివృత్తము) అన్నా ! దుశ్శుధి !

అ. బ. అగ్నిహోత్రీమందు నాజ్యంబునిడఁ బ్రోవ్వ

ర్హిపల్లకనాకు నుల్లమందు

వీనిచుల్కులెల్ల నేడిమి నేయంగ

వైపుఁ జాలనింక పరగరమ్ము.

11

నారా—దొరా ! ఎంతపోతులి ?

లే. గి. నీవొకండకకాకను నీదుచెల్మి

కానితోడుగాఁ గొనోవ నాలుపురికి

నెంచివాడవు లోకోక్తి గాంచనిజము

రాచపీఠ్ఠంటినా జన దంబు తెపుట.

12

దుశ్శే—(కత్తి దీనుకొని కైకిలేచి)

లే. గి. కలదివంతనె జగ మ్మె గలయ్యిచ్చి

దురాచార్యునిండు గలకోర్కె దగిరియన్న

నవలుకకు నినిలఁడు సహ య మగునీరి

నిర్దురముచేర హరిచ్చెన నిల్వఁగలఁడె.

13

జానా—ఓరీ! మూడా! నీచకులాధమా!

అ. వె. కార్యహీనుఁ డెను ♦ జాలమాటలు పెద్ద
యనెడు నాకర్మవాక్య ♦ మన్మథ మగునె
వస్తురేనివీడు ♦ వహ్నిలో నుటకెడు
కలభవయము భంగి ♦ జన్మరిపుడు.

14

(అని కోపముతో ఖిన్నమునుబూని నిలావలడుచున్నాడు.)

దుప్ప—(దుశ్శేష్ట దుర్బుధులను బట్టికొని) మిక్కిలారా! ఏనిష్కారముగాఁ బో
న్గొడెదరు? కార్యభంగము కలుగకుండా నెద్దియైన నాలోచించవలెను.

దుశ్శే—రాజా! ఆయథముని చెడుమాటలకు నాయెద యెట్లుచేయును.

దుర్బు—స్వపతిభామణీ! కైత్యజ్వరమంతురించిన వానివలె యొడలెలుంగక నిర్భయ
ముగాఁ దుర్బుధులనుచున్నవాడు. ఒక్కసారి నాబాహుబల పరాక్రమము
చదివఁ జూచుఁగాక పోనిమ్ము.

(అని నిదలించుకొనఁ బోవుచున్నాడు.)

సారా—రాజా! రానిమ్ము. రానిమ్ము.

అ. వె. ఒడలు మలుకుఁజేయు ♦ యెన్నఁ జ్వరమది
మాదుమ్మపుట్ట ♦ మనెడుమారొ
తగిలికేని తెగులు ♦ త్వరలోనఁ దగ్గను
దడవునీయఁ కింక ♦ యెప్పు మయ్య.

15

(అని మీఁదికిఁ బోవుచున్నాడు.)

మరి—(నారాయణసింగును బట్టికొని) మరి భ్రమించినదా యేమి? ఊరకుండుము.

జనా—క. మున్నెడవున దూపితడు, చ్చిత్తుడె నీ కంఠెగాక ♦ చెనటుడఁ బొరా
యిత్తఁ జేరిన యవపురి కుత్తరు విచ్చెదను నేగఁ ♦ గొనినీరియన్

(అని పైఁబడఁ బోవుచున్నాడు.)

నర్మ—(అతనిఁ బట్టికొని) చెరికాదా! ఏలనీకలఁత మనము కలగకేనుకొనకుండు
నెడ వారిత్వపల్కినట్లు పాల్పడబడియెదరు. కూర్చుండుము.

(అని అందఱిని గూర్చుండఁ జెల్లుచున్నాడు.)

దుప్ప—ఓయా! కలరామునుడచి ముందునంగరి నాలోచింపుడు.

మరి—ముందునంగరికేమి? నంగరయొనరిండుటకు మాకెంతమారోయి విద్యరేదు.

దుప్ప—అటుగావన్న మనము చేయవలసిన పనియేమి?

పర్య—మానవో!

ఉ. పట్టికపట్టు వీణ • చాలునివైఁ గనియంగ నెంచిరి
పట్టనమిదు పంకమిక • వట్టిదిచ్చెట్లు నాడువాక్యముల్
గట్టిగనమ్మి యోస్యపతి • భామణి నిశ్చయి రాజ్యసంపదకు
పట్టికొనంగి యమ్మచుని • పట్టనఁజేరి నుభింపు నిచ్చులున్

17

యిందులకు నమ్మతించకున్నఁ గయ్యంబునకు నియ్యకొనము.

దుప్ప—చాలుచాలు. తే. గీ. కనవు మేనెడి పనలంబు • కనటి పరుల
చెంతజేరి పొరుషమును • జెరది వైచి
మనుటయే ముంచికల బను • పునకు మనకు
ధీరమనెంచంగ పాదభే • బంబుకాదె.

అదికాక, రణంబున పొగింబులు వీడుటొందె లేక గల్గుటొందె. ఎల్లయిన
నుమందికే. పురుషునకు బాదుషు లేక పొగిగూ ముగ్ధులు? ఎలయుట్టు చలు
గానీమాటలాడెదవు.

దుప్ప—స్వపాలా! ఎల గాలయాపనచేసెదవు. వానిని బ్రతిమాల నవసరములేదు.

క. దుష్టులము వగవాళల, గర్భంబులుచీరవైచి • శ్రీరజముపాదక
నిర్భయముగఁ జేసిరి మీ, యగ్ధకుండన నెంత మాకు • నాజినెమర్చక

జనా—ఒరిదపలచిల్లె! మాపొగింబులు రణంబున వీడువరకు నాపాపని కింమకయిన
నపాయము కలుగఁ జేయుము. నీకున్న కక్కనముకొరిగిది వెక్కనంబుగా ను
క్కినముతోఁ బల్కుచుంటివి కాని నీకక్కణింబుటకు చూలోనొక్కఁడుచాలు.

దుప్ప—దొరా నీవాడుమాటలు నాస్వారమునకుఁ గలమటమ్ముల వలెఁ దగిలి
క్లఁదయుచున్నవి.

క. శ్రీతిలోశ్రీతిపరియానలు, మితివస్సుగ రాదటంచు • మిత్తముంటిక
కతివయ్యగముల క్రిందనె, ప్రియపరి పట్టంబునీకు • చేత్రముగాదే.

నారా—దొనాను. రాజాజ్ఞ చేరనో నీకున్న పిఠితిరముచేరనో యూరకుంటివి. తే
కున్ననివేకాక నీమితునితోఁగూడ యమపదనంబున కిదివరిచే యరిగియుందువు.
చాలుచాలు యిక్కడ నీకుచ్చసంభాషణఁ కట్టిపెట్టి యూరకొమ్ము.

దుప్ప—నారాయణ!

అ. ఐ. పరుగులెక్కువాని • పడనెంబుగాఁ నెంచి
నెంబ నంటి కరుము • కుంటుండె

యూరకొన్నకొలది ♦ నోరెత్తి మమ్ముల

నిప్పురంబు లాడ ♦ శ్రేష్ఠిరకట.

మేమేనా యంత నోరుహరినవారము. నీకన్న నెక్కుడుగాఁ బ్రాగల్భ్యములను
తెప్పగలము. ఇకచాలించి మిన్నకుండుడు.

నారా—పాగిగల్భ్యములందు మాకన్న నెక్కువయెకాని (అథోహక్తి)

దుర్బు—అహ! భుజాబలంబునకు దక్కువయనా, యెంచుచుంటిని?

నారా—ఏదీ చూతము. ౭కసారిరమ్ము.

దుర్బు—ఓరీ నీకృత్యంబులంజూడఁగ

తే. గీ. పేర్మతోఁ బాలునన్నంబు ♦ దెట్టిపెంచఁ

గడకుఁ గాన్పురీకిన శున ♦ కంబుకరణి

మాస్మపుని చేతఁ దెరుంగుచు ♦ మమ్ముగదియఁ

దలఁచి తినుక సిగ్గవే ♦ తలఁపులేక.

22

నారా—ఏలాగు నైనను శునకమువిశ్వాసమును జాతిగోనిదే. నీవన్ననో

తే. గీ. విషధరమునకు పాలిడ ♦ విషమునిచ్చు

భంగిమాచృభాకరు స్మృత ♦ పట్టణమునఁ

జేరి యాశీని సిరిచేత ♦ జీవనంబుఁ

జేయుచుండి మాకిక మానిఁ ♦ జేయఁజూకు.

23

దుర్బు—అహ! మిప్రభాకరుండు స్వర్గాలోహణం దయినాడు.

నారా—ఇకకొంత సేపటికిమీ (అథోహక్తి)

జనా—మిత్రమా! యిదియేటిసంభాషణ.

తే. గీ. అల్పజనులకు సంపద ♦ లభ్యై నేని

రహిని య్కరాకులను ఛ ♦ త్రంబుఁ బట్టు

మని భటులకాన్పనిశిష్టు ♦ మంచిచెడ్డ

లు దెలియునె మూఢమతులగు ♦ లుచ్చెలకును.

24

వారెన్ని పేర్చినను మనకు లభ్యమే. కాదలఁచిన కార్యము గంధర్వశరీర్విరసి
వట్టుగా మనమూరకొన్న వారిపాట్లు వారే పడెదరు.

దుర్బు—దొనాను. మీరు కలహమునఁ గలుగఁజేసి కొనకుండునడ రాజ్యము పోవు
నని పట్టుచుంటిరి. యోచిల్కుఁ గాంచగా

తే. గీ. తల్లకిందుల నిర్మిత ♦ దలు మదియ

పాదముల్పమునను గాదె ♦ చడకనాగ

యనెడు తీసున్నతదియ కి ఘనభూతాంబ

లంబు చే రాజ్యమగిన ధీమతఃమంటి.

25

(అంతట తెల్లగా దుప్పలవృత్తాం! మనస్సుగిరిపురము నింగునా పగిలుపును పగి
భాకరు నకు కారము కొమరుండగు జయచంద్రుడు ముప్పిరించియున్న పాడు వే
గనమననన్నాహముతో రండు రండు.

దుప్ప— అమాత్యులారా! నేనాపరులారా! పగిభాకరుని జంపినప్పటికి మిమ్ములను మీ
వృత్తలనుండి తొలగింపక మీయిష్టమనాం ముగాఁ బగివచ్చినాడను గదా.
ఇదివరకెన్నిమాట లనుకొన్నను గాఁగమునచ్చినప్పుడు మనమందఁమిక్కిటిగా
నుండవలెను. “ అహోబోయిన త్థి మేముయిచ్చు ” యిచ్చటకే జయచంద్రుడు
నిచ్చి యున్నవాడు. ఎంతటి ధైర్యునినఁ దనలేవు నడచి శత్రుస్థానమునకు
చ్చిపోరాడి గెలుముట దుష్టముగదా. కావున మీ జయములగుర్తుకొనిరండు.

మరి—మనుజుధిపా!

ఉ. మేలొనగూర్చగాఁజలంచి • మిక్కిలి బానిని మీదఁజెలనే
వేరల నిల్లగొని • వేడిన పీనులఁ ద్రెఱుండనా
బాలునిమీఁదికింజన ను • పాయము నెంచెఁగఁచెప్పనల్లిమా
లాలనకుల్లులన్నియు • లానిని కిచ్చిన సామ్యులర్యుగా.

26

సత్య—వాలా! నీకు నాదువ బాగునామ సంకలించెను సతకాని.

తే. గీ. వాఁడుదశకంఠ మహాధీశ • వాగుల్లు
నీకు మృత్యువనమహాత • దేశయాన్న
మాడుకల్లులాఁచినదే • మంగునకట
గణకమహాధీశుఁ జెప్ప • పనియటలు.

27

[అంతట తెల్లగా]

భూవరా! భ్రష్టగాఁ గడవపగియన్నియై గమ్ము. జయచంద్రుడు పురము మీఁదికి
వచ్చుచున్నవాడు. బాగుచేసిన హని రాగలదు.

దుప్ప—(కోపముతో) తెల్ల! యెన్నిసారులు సమననన్నాహము గమ్మున్నను నా
మాటలు విశ్వశించువారికి. అనాఁడు మీరాజుతోఁగూడ మిమ్ములను జెగబార్చిన
నింతవని జరుగకుండును. అయిన నిప్పుడు మించినదేమి?

మ. విలపశృంగదకాటపట్టయినయా ♦ చింగుళజాధిపు
 శ్లోహంబందునఁ బిల్లుమార్పిచెసనా ♦ ఖడ్గాన వికారుకరో
 తొలఁగఁజేయకయున్నచో నటుపయి ♦ స్తంభిలుడంచు న్ననుకా
 లిలువంబోకుడి నాదుకర్ప వికారే ♦ తే బృహ్మి నం దప్పునే.

20

(అనిలేచి) రండుమిక్రలారా! (అని నిష్క్రమించుచున్నాడు)

గుర్రు—నుంచిది (అనిలేచి)

తే. గీ. తిన్నయింటికిఁ జేటును ♦ చెచ్చుటయును
 నేటిని గడచితిచ్చును ♦ నిప్పిడుటయుఁ
 దగ్గని జరిహనించుంగఁ ♦ దలఁచుటయును
 భోరె వికృత్యములనెన్న ♦ కూళలారా.

20

జనా—ఓరీ! తల్లిప్రార్థినిల్లు మేనమామకు నెఱుక గాకుండువా? యిటులనే చిన్నకా
 టనుండి మీదున్నదలలు మాకు తెలియనట్లే యిప్పుడు వదించుచుంటివి. చాలనిక
 నీనుడులు. నడునడు.

దుర్రు—చాలు లే ప్రితాపము. (అని నిష్క్రమించు చున్నాడు)

దుశ్శే—సభ్యులచేసఁజూచి మీరలు మీరాజాగారి ప్రితిభవించిరి గద తరువాతవా
 యాపాదముల నయింబడినను లాభములేను.

నారా—ఓరీ! నీలెనే యనుకుంటికి కాఁబోలు.

ఉ. పెందియ మేల నాప్రితిభ ♦ సభ్యులమంగలఁబంజూరుంటివా
 బొందినీది పాగొనులు ♦ పూరికనిబోయెడు సంతకాక యా
 నందనుఁ దింతయే భయము ♦ నాపదఁ బొందఁగఁ జేయనివా
 యందివకాట్టుపట్టొను ♦ దందకయొందివ కాక్కుచటైదా.

20

దుశ్శే—చాలు నీప్రితాపము నీవే మెచ్చుకొనవలెన రసకు తాను మెచ్చుక
 టెంత (—)

జనా—దుశ్శే! నీకోపమయి భటులు వచ్చియున్నారు. మేగఁబోయ్యు.

దుశ్శే—(యిటునటుఁ జూచి) ఏరీ! భటులు.

జనా—యమభటులు.

దుశ్శ - రాజు న పెడయుక్తిఁగి సంకసించితి.

(అని తొందరగా నిష్క్రమించుచున్నాఁడు.)

కర్క - అగ్గివా! మన మాతురతతోఁ బోయి యా జయచంద్రునిం గలిసికొని కదన

మానకుఁ దగిన పదుపాదముఁ జేయుదము.

మతి - మంచిది. (అని శారాయుగ జపార్థన సింసులవైపుఁ జూచి) మిక్కిలారా!

రింజు బోదము (అని నిష్క్రమించుచున్నాఁడు.

తే. గీ. భరణిచూనాంభరి భావల ధ సరసతెఱిగి

కవిరచాతుర్య సంగీత ధ జవిసెఱుంగు

యోధులు నుకవి నుందరరామ ధ యాభ్యుచేత

వ్రాసెఱుగె నిది భూమిపై ధ వరలుగార.

లాల్ గొహారు

అను

జయచంద్ర చంద్ర రేఖా విజయము.

పశ్చిమాంకిము.

ప్రకటనము - రత్నగిరి, జే.ఎం.సి.సు, యు.కె.ఐ.వి.

(జయచంద్రుడు, మతిమంత, సత్యసేవ, శ్రుతశక్తి, యనుమంతులతోడను,
గొంత సత్యముతోడను, ప్రకటించుచున్నాడు.)

జయ—(మతిమంత సత్యసేవలనుఁ జూచి) సచివాగ్రి గణ్యులార! తరువాత నేమి జరిగినది.

మతి—రాజా! యేమిన్నది ?

జ. ఏటికి మంచికెట్ల నొక కించుక యెంచనివానితోడ మీ
శేటికి రాజువార మింకొక శేటికి కెట్ల నెరుకెన్న ము
మూటికి నాదుపంత మింకొక మానుట నేదని తానుబట్టు కుం
దేటికి మూడొకాళ్ళనుదుఁకొక దీటుగఁ బట్టనట్లు వీడవో.

1

సత్య—నృపవతంస! యాతనికి సంగ్రామమందెముఖ్యభిప్రాయమై యున్నది.

మతి—బాల! యేల యీతల చేరినవారు ? ఆరఁడు మిమ్ములందైన యిక్కట్లను
దలంచుకొన్న నెంత కఠినవృత్తియని క్షిప్తము కనికరము పుట్టికమానదు గదా! అక్రూ
రుఁడు గణంబున మరలఁ జొందువలసినదే. నీవున్నయగ దినక కర్తవ్యముల పా
క్షింమను.

జయ—మరింత్రుంగవా! యానంగరి యటుండనిండు. రాజ్యాధిపత్యమును పహించు
వాఁడు.

సీ. ధైర్యపాహసగుణ • శౌర్యానురక్తుడై, మానవశత్రు నెందు • మనుచువలయు
 నకలధర్మాధర్మ • కాస్త్రుపద్ధతి నెంచి, యింపుగాఁబ్రజలఁ • బాలింపవలయు
 ఆగ్రహానుగ్రహ • నిగ్రహశక్తుడై, తగినచేతలయందుఁ • చాల్పవలయు
 యుక్తం బయుక్తంబు • నోలి గ్రహింపుచు, మంచిచెడ్డల నాల • కింపవలయు
 లే. గీ. నయనమున నొక్కసారి రాఁజవధిజనుల, తేనుమలయఁగఁజలయునుఁ బ్రేమతోడ
 ననుచుదలిపెడు మీతోటిఁజనుల నునులు, నాలకించుమమిటుటయఁజుముగాఁడె.
 కురిత—సెబాస్ వత్స! రూపమునకుఁ జిన్నవాడ వైనను బుద్ధికిం తెద్దవాడేనే.
 జయ—కాపున మనమిధర్మములు మర్మములు నెఱిగి ముండి తప్పవనింప మనమున
 తెట్లాపిదమగును.
 మతి—జనవరా! మీర శ్రేమియున్నది. సాంపరాయమునకు ముందుగా రాయలార
 మునకుఁగా జాబంపితిమిగదా.

[తెరలో]

ఓరీ! దుశ్శేష్టు! ఓరీ! దుర్బుధి! గుడతాల్పపురమునఁ బడిలముగ నుంటిగద. (అను
 చురక్తధారానిక్త దేహులై జనార్ధనసింగునారాయణసింగులుప్రవేశించుచున్నారు)
 జనా— } జయచంద్రమహారాజా! నదివేంచుగిలారా! నమస్కారములు.
 నారా— }
 జయ—(నివ్వెఱపాటుతోఁ జూచుచున్నాడు)
 సత్య—ఓరాజపుత్రా! వారలు మనసేనా నాయకులను, జనార్ధననారాయణసింగులు
 మతి—శౌర్యమును తగ్గించి జరిగినపనిఁ దెల్పుఁడు.
 నారా—నదివాగ్గిణి! నమరభూమికి నరుగుమండ దుర్బుధి, దుశ్శేష్టులు చారి కడ్డగ
 పల్చి.

ఉ. ఓరీ దురాత్ములార వినుఁ • డుక్కడఁగింపెద మెంచుదాగినం
 బోరక నీడ నొప్పుదుమె • పోతర మెక్కినభాస్థలి స్వమున
 వీరపు మాటలాడ నొక • పెట్టున మిమ్ము భృథాకరాఖ్యతో
 బారకచేర్చుమే చుతి వి • వారణ నేయగ నూరకుంటిమీ.

అవి దుర్బుధిపయిం బడఁ గినినీ.

కా. తన్నుం చాపున శౌర్యలేక మదిలోఁ • దాధైర్యము న్వాసియా
 చున్నుండై భువి చాగిలి కృమ్మర నను • న్నట్టుంగఁ దా లేచినం
 న్నన్నం ధాతిని దోసి పొడమున నుక్కం • ద్రొక్కఁ దాగింబుతో
 భిన్నుండై పురవిచ్చె మంగిరినయా • భేదంబుతో నచ్చట.

యెదు పదికేతునో పది • నైదుకెతో

తెలిసి గొనెదవు నిమిషము • నిలువు మిచట.

13

(అని మీది కలుగుచున్నాడు) వనమంజరి.

జయ— (రేచి) వినుమిక యంజలి చెన్నకు వేయను • వేటినునం దెగవేసెదన్

దుర్గ— పనివడి నీవిట గర్వపుఁ బల్కులు • పల్కుఁగా భయమేమొకో

జయ— భువమగు నాభుజబాహుల • కడ్డునచ్చిన నివ్వడే

దుర్గ— మునుగుట నిక్కువముకా వన • కూలి కూలియె కానికక. 14

(అని రక్షణమే మీదికలుగుచున్నాడు)

నారా—(ఇద్దరు మధ్య కడ్డునచ్చి)

తే. గీ. నీదు చెట్టికాండుగి • నీవరే నేను కదా

గొప్పకెప్పి ముందె • కుంగిచారు

నీవనంగ నెంత • నిన్ను చిరుముటెంత

కొండ చివరమందు • బండతాయి. 15

(తెలుచున్న) — ఓరి కులదోహి! పరవనితాపహా! విత్తవోరా! మహాస్మత్త! నిలు.

నిలు. ఇంక యెటకు పోయెదవె.

(అని నుకీలుడు చంద్రచక్రవర్తి పోవేకించుచున్నాడు)

నుకీ— అంబురుహ వృక్షము.

ఓరిదురాత్మ! పరాక్రమిహీన న • హోదరాంతక తస్కరా

వీరపుబల్కులు పలకనేటికి • వీరుడంచునువానితో

కూరతనాపయిఁ జాపట యెచ్చట • జొచ్చినం బొరిపుచైదక

రార ప్రిజాపరి మెచ్చగఁ బంపెద • శాస్త్రదేవుని పట్టుకున్. 16

(అని జాట్టుపట్టుకుని నీడుకొనిఁ జోవుచున్నాడు)

జనా—(జయచంద్రునితో) రాజా! యానుకూలరాష్ట్రవ శీధిధమున హాని రాకుం

డఁ గాపాడఁ దలంచినారము కావునఁ భోత్రుటకు హానియ్యరకును నెల వొ

పంగుడు.

జయ—మంచిది.

(జనాదకన నారాయణ సింగులు నిక్కమించుచున్నారు.)

జయ—(చెల్లెలను కాగలించుకొని ముద్దుచెట్టుకొని) అమ్మా! వచ్చితివా! వచ్చితి

వా! నిన్నాహార మృగాకుష్ఠ కిడిరిని చిచారించితిని. నిన్నువిడచియే నేగి

నందులకు నన్నుతమింపుము.

చంద్ర—అన్న! నన్నా వివేచనమున విడచి పోవుట మంచిదా!

జయ—అమ్మ! నీనా వనమధ్యంబున మూర్ఛవోప పడవి చనవి జలములకై యోగునో.

తే. గీ. దారిఁ దప్పి డొంకలలోన • దూరిదూరి

యొట్టుకలకు వింగులకా • పట్టణమున

తేరి యచ్చట పుజలచేఁ గారవమున

రాజ్యపట్టణు పూనితి • పూజ్యుడగుచు.

18

అతరువాతముననే నిను నెమరుకటకయి యనేక వేగులవాండ్రొననేక యరణ్యంబులకుం బనిచితి. నిన్ను విడచాడుట నాకుఁ బగయో?

చంద్ర—అన్నా! నీవు చనిన గొంతసేపటికి మూర్ఛఁదలిన యనేక విధంబుల కోరించుచుండ నొక బోయచేతఁ జిక్కి మామగారిచేఁ బ్రాణంబులం దక్కించుకొని నిన్నరయుటకై యనేకవనంబులఁ పల్లెలు నెడకుచుండఁ దుదకు నీబంటువలన నేమంటెఱిగిన వారమయి కడుమోద మొంది కొంగుర్రకుఁ బోవఁగా నచట వారిచే నమ్మగారు బెన్దవాండ్రొచ్చే జిక్కినది మొదలు నీవు సమరపన్నాహుఁడైనై యిక్కడకు వచ్చినవఱకు జరగిన యాపద్యృతాంతము విని యతి తొందరతో నిచ్చటకు వచ్చినారము. అమ్మగా రెచ్చట యున్నవారు.

జయ—(బంటునిఁజూచి) ఓరీ! మాజనని డేరలోనున్నది. పిల్వము.

బంటు—చిత్తము. (అని పోయి యామెతోఁ బ్రసేపించుచున్నాఁడు.)

సుకీ—(చంద్రోరథము గొంగరించుకొని) అమ్మా! యెట్లు జేరింది?

చంద్ర—నీపెట్టులో నేను నటులో.

సుకీ—అహ! దైరమాదు.

తే. గీ. నవ్యకోదన పోలయల్కు • కొల్లవృత్తలకుఁ

వాదిగాగల కృత్యముల్ • నరయ నొక్క

క్రిటి నెన్లఁ జీవులను పొం • దించు నహహ

శౌరిమాయ బెన్నవక మె • ఘోషుకైన.

19

జయ—(సంతోషముతో) అహ! మన మువ్వరముఁ తేరి ముచ్చటలాకుకొందుమని మున్నెన్నఁడైనను కలందితిమా? అన్న! అన్న! కన్నగతల్పని మాయెల్ల చిత్రింబులగగా.

చంద్ర—అదిగో మామగారు సంతోషస్థాంతులై పచ్చుచున్నారు. దుగ్గిలునిం దునిమి మాయన్నకు రాజ్యమిడుచునన్న ప్రితిని నెరవేర్చిపట్టు గప్పట్టుచున్నయని.

జయ—చ. ఎటుగనో యేలలోచన మృగేంద్రము వ్యాఘ్రము లాదిగా భయం
కరమును దుష్టజంతువులు. • గగ్గోనినంతనె మీదికిని ని
బ్బరముగ జీల్చి చంపగల • బాహువరాకృతిమహాశక్తి వా
డరయంగ లెక్కయే వెలియ • కక్కటాపల్కెద వద్దులెంబుగా.
(అంత నుకీలుడు పోవేళించుచున్నాడు.)

నుకీల—అన్నా! నమస్కారము.

జయ—మామగారు! స్తందనము.

చంద్ర—మాతాగృహ! తమ వార్తలను పరవేర్చితిరిగదా!

నుకీ—అమ్మా! దైవ మనుకూలంబైనదో యది యెంతవని. అదిగాక

క. ఋణశేషము రణశేషము, ప్రిణశేషముకల్పశేష • పాపక శేషం
బనువాటితో చతుర్థము, త్రిణమున నేయక దగదని • జనము లనరొక.

కావున నట్టిబాధలేకుండ తొలగించితిని.

జయచంద్రా! నీకేమి కావలయునో జేవుని పోర్చింపుము.

జయ— మంగళ మహాశ్రీ వృక్షము.

వారక విధాత శత • వర్షరముగాయుదిడి • బాసుగను విద్యలిడి కావన్
కొరి ఘనసంపదలు • కాంతము కుదారతను • సక్యము నొసంగి దయబోధన
గొరిపతి వ్రాయుమును • గాది మదమచ్చర వి • కార చెడుబుద్ధులను దొరక
కురిమిని వందనము • కోర్కెలరంగనిదిగో • గొనుము మంగళమహాశ్రీ.

(అని ఆకినయనంకఁ జూచి త్రిమూర్తులకు నమస్కరించుచున్నాడు.)

త్రిమూ—తథాస్త, తథాస్త. (అనుచున్నారు.)

గద్య. ఇది శ్రీమద్వేణుగోపాల చరణారుణారవింద మరంద కుంద లేందిని

చాయమాన మానసోదా వైవాపురాన్వయ శ్రీరసిరాకరరాకాసు

భాకర బావసార్య పాత్రీసోమరాట్సు పుత్రీ భారద్వాజన

గోత్రీ సువిత్త్రీ కాత్యాయనీనూత్రీ విచిత్రీ స్థందరాం

బాగర్భకుః సుక్తాంశు విబుధజనవిధేయ

సుందిరః పయ నామధేయ పోడి

తంజెన నాటక రాజంబున

దశ మాంక ము

సంపూర్ణము.

DBA000005298TEL

National Library,
Calcutta 27